

ZPŮSOB INFORMOVÁNÍ O MIGRAČNÍ KRIZI NA PROGRAMU RÁDIO IMPULS

24. 8. 2015 – 13. 9. 2015

Usnesení přijaté dne 15. prosince 2015

– Rada se seznámila s analýzou zpravodajství a publicistiky na programu RÁDIO IMPULS provozovatele LONDA spol. s r. o., a to z období 24. 8. 2015 - 13. 9. 2015. Předmětem analýzy byly následující pořady: Zprávy v celou (vybraná vydání), Sedm minut v sedm, Polední speciál a Kauza dne.

Obsah

ÚVOD	3
ZADÁNÍ CÍLŮ MONITORINGU	3
METODIKA VÝZKUMU	5
ZPRAVODAJSKÉ RELACE RÁDIA IMPULS	6
TEMATICKÁ AGENDA	9
AKTÉŘI ZPRAVODAJSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ	15
MLUVČÍ A ZDROJE ZPRAVODAJSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ	27
OZNAČENÍ UPRCHLÍKŮ	32
RÁMOVÁNÍ ZPRAVODAJSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ	34
SHRNUTÍ	36
PUBLICISTIKA RÁDIA IMPULS	37
KAUZA DNE ZE DNE 3. 9. 2015: hostem Oldřich Martinů (zástupce ředitele Europolu a bývalý policejní prezident)	37
KAUZA DNE ZE DNE 7. 9. 2015: hostem Lenka Klicperová a Markéta Kutilová (novinářky, které se předchozího dne vrátily ze Sýrie)	38
KAUZA DNE ZE DNE 10. 9. 2015: hostem Jiří Dienstbier (ministr pro lidská práva, ČSSD)	39
SHRNUTÍ	40
ZÁVĚR	41

ÚVOD

Současná uprchlická krize v Evropě je již několik měsíců jednoznačně dominantním mediálním tématem. Není pochyb o tom, že média o současných událostech nejen informují a komentují je, ale současně je i ovlivňují. Většina české společnosti totiž nemá s uprchlíky bezprostřední, každodenní zkušenost, její představy o tom, kdo jsou uprchlíci a jaké dopady může mít jejich příchod do Evropy, potažmo České republiky, tak média významným způsobem formují.

Z toho důvodu Rada na svém 16. zasedání rozhodla, že Úřad Rady zpracuje rozsáhlý monitoring televizního a rozhlasového vysílání v souvislosti s uprchlickou krizí. Konkrétně Rada stanovila, že monitoringu budou podrobeny celoplošně vysílané programy (**ČT1 a ČT24, Nova, Prima, Televize Barrandov, Český rozhlas – Radiožurnál, Rádio Impuls a Frekvence 1**), a to v náhodně vybraném období **od 24. srpna 2015 do 13. září 2015**.

ZADÁNÍ CÍLŮ MONITORINGU

Základním cílem monitoringu je zjistit, zda v průběhu informování o uprchlické krizi nedošlo ze strany médií k porušení zákona o vysílání, a to jak na úrovni jednotlivých mediálních obsahů (příspěvek, reportáž, diskusní pořad apod.), tak na úrovni širšího úseku vysílání jako informačního celku.

Pozornost je zaměřena zejména na možná pochybení proti těmto zákonným ustanovením:

- **§ 31 odst. 3 – porušení zásad objektivit a vyváženosti**

V rámci vyhodnocování naplnění § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. se soustředíme na to, jakým způsobem média shromažďují, zpracovávají, třídí a šíří informace a jak se to projevuje ve finální podobě mediálních obsahů. V analýze budeme primárně vycházet z takového pojetí žurnalistické objektivit, které akcentuje jak poskytování dostatečně širokého spektra názorů na mediovanou problematiku, tak poskytování rovnocenného prostoru zastáncům jednotlivých názorových proudů.

Objektivitu v tomto kontextu interpretujeme jako rutinní novinářskou praxi, která umožňuje odrážet skutečnost zveřejňováním všech relevantních, fakticky správných a nezkrivených (tj. úplných) informací, jež musí být komunikovány tak, aby byla jasně oddělena fakta od názorů (komentářů).

Vycházíme z toho, že podmínkou objektivního referování o sociálních jevech je dodržení faktičnosti (pravdivosti, informativnosti, relevance) a nestrannosti, která je sycena kategoriemi vyváženosti a neutrality.

- **§ 32 odst. 1 písm. c) – podněcování k nenávisti z důvodu rasy, barvy pleti, víry a náboženství či příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině**
- **§ 32 odst. 1 písm. i) – utvrzování stereotypních předsudků týkajících se etnických, náboženských nebo rasových menšin**
- **§ 32 odst. 1 písm. b) – povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepropagovaly válku nebo nelíčily krutá nebo jinak nelidská jednání takovým způsobem, který je jejich zlehčováním, omlouváním nebo schvalováním.**
- **§ 32 odst. 1 písm. f) – povinnost bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost.**

Druhým úkolem monitoringu je zjistit, jaký **mediální obraz** událostí spojených s uprchlickou krizí jednotlivá média vytvářejí. Přičemž je logické, že tento analytický úkol se do značné míry překrývá s vyhodnocováním objektivitu a vyváženosti dle požadavků § 31 odst. 3 zákona o vysílání. Analýza bude zkoumat, jak média pojednávají události rámuje. Mediální rámce vytvářejí podmínky a determinují formy interpretace obsahu příjemci obsahu. Jinými slovy, prostřednictvím mediálních rámců mohou média předkládat divákům a posluchačům již předdefinované závěry. Příjemce je směřován k určitému konkrétnímu chápání a hodnocení sdělované informace. Volbou rámce je možné stejné události a skutečnosti reprezentovat zcela odlišným způsobem. Záleží na médiu, jaká fakta, postoje, souvislosti či hodnoty zvýznamní, zamlčí, nebo znehodnotí a tím dosáhne určitého, zamýšleného vyznění.

Monitoring by měl odhalit, jakým způsobem česká média s tématem pracují a zda v určitých ohledech neselehávají. Měl by zjistit, zda média k tématu přistupují koncepčně se snahou poskytovat komplexní informační a analytický servis, či zda je jejich přístup při informování spíše nahodilý, neuvědomělý, reflektující jen momentální závažnost (či mediální atraktivitu) aktuálních událostí. Analytické výstupy by měly rovněž zhodnotit, zda při informování o uprchlické krizi nelze vysledovat určité manipulativní aspekty či rysy předpojatosti.

Monitoring by měl konkrétně zodpovědět následující otázky:

- a) Jaký prostor v rámci zpravodajství a publicistiky sledovaná média v daném období věnovala otázkám uprchlické krize?
- b) Nakolik proaktivní byl přístup média pro získávání materiálu a pro zajištění pestrosti a relevance zdrojů? Měla média své reportéry v terénu? (Míněno zejména v Řecku, v Maďarsku, v Německu a také v záchytných pobytových místech pro uprchlíky v rámci ČR?) Poskytovala média vyjádření široké škály relevantních názorů expertů na různé problematiky, které s uprchlickou krizí souvisejí? (politologové; experti na problematiku zemí, odkud uprchlíci přicházejí; sociologové; demografové; experti na náboženskou problematiku; historikové) Poskytovala média názory politiků z celého politického spektra v ČR? Poskytovala média vyjádření evropských (i mimoevropských) politiků? Poskytovala média vyjádření lidskoprávních organizací a organizací zabývajících se na různé úrovni migrací? Poskytovala média vyjádření církví? Poskytovala média vyjádření veřejnosti? Poskytovala média vyjádření samotných uprchlíků? Byla práce se zdroji transparentní? Byly informace adekvátně ověřovány?
- c) Nejsou některá témata, která přímo či nepřímo s tématem souvisejí, přehlížena nebo marginalizována? Nejsou naopak určitá relevantní fakta či postoje médií upřednostňovány? Dostávají diváci a posluchači dostatek informací nejen o aktuálních událostech, ale rovněž o jejich příčinách a souvislostech? Jsou problémy spojené s uprchlickou krizí nahlíženy rovněž z hlediska budoucího vývoje a jeho důsledků politických, ekonomických, demografických, sociálních ale třeba i zdravotních? Jsou analýzám podrobována zjištění o společenských náladách, ať již proti či pro-uprchlických? Zkoumají média příčiny v ČR převažujících odmítavých postojů vůči uprchlíkům? Zkoumají média příčiny a souvislosti odlišných postojů v rámci evropských zemí (západní Evropa x postkomunistická Evropa; problémy multikulturních společností x konzervatismus etnický a národnostně homogenních společností; soucit s trpícími a ochota pomáhat x odůvodněné obavy z masového a nevládnutelného přílivu uprchlíků).
- d) Jaké specifické prostředky média při informování užívají? Jak pracují se symboly? Věnují pozornost i konkrétním lidským příběhům uprchlíků (jako kontrast k masovému

charakteru migrace)? Nemají tendenci přenášet informování od věcné roviny do emocionální).

METODIKA VÝZKUMU

Základní soubor výzkumu tvoří všechny zpravodajské a publicistické příspěvky týkající se jakýmkoli způsobem uprchlické krize, včetně navazující agendy jako např. dění v Sýrii, činnost TZV. Islámského státu apod., které byly odvysílány ve sledovaných pořadech v období od 24. srpna 2015 do 13. září 2015.

K dosažení cílů výzkumu a zodpovězení výše zmíněných otázek jsme aplikovali kombinaci kvantitativní obsahové analýzy a kvalitativní textuální analýzy.

Jako základní analytickou jednotku jsme zvolili příspěvek, který tematizoval „uprchlickou krizi“ (navazující agendu). Příspěvek jsme vymezili jako stopu, která je oddělena zvukově i vizuálně od předcházejícího a následujícího příspěvku.

V první fázi výzkumu jsme příspěvky kvantifikovali pomocí obsahové analýzy. Výše uvedené otázky jsme operacionalizovali tak, aby zvolené indikátory umožnily „měřit“ objektivitu a vyváženost příspěvků. Na úrovni jednoho příspěvku jsme sledovali např. jeho důležitost v rámci relace, témata a rámce příspěvku, zmínky vztahující se k uprchlické krizi a uprchlíkům, informační zdroje či způsob reprezentace uprchlíků. V další fázi analýzy jsme data podrobili kvalitativnímu posouzení.

ZPRAVODAJSKÉ RELACE RÁDIA IMPULS

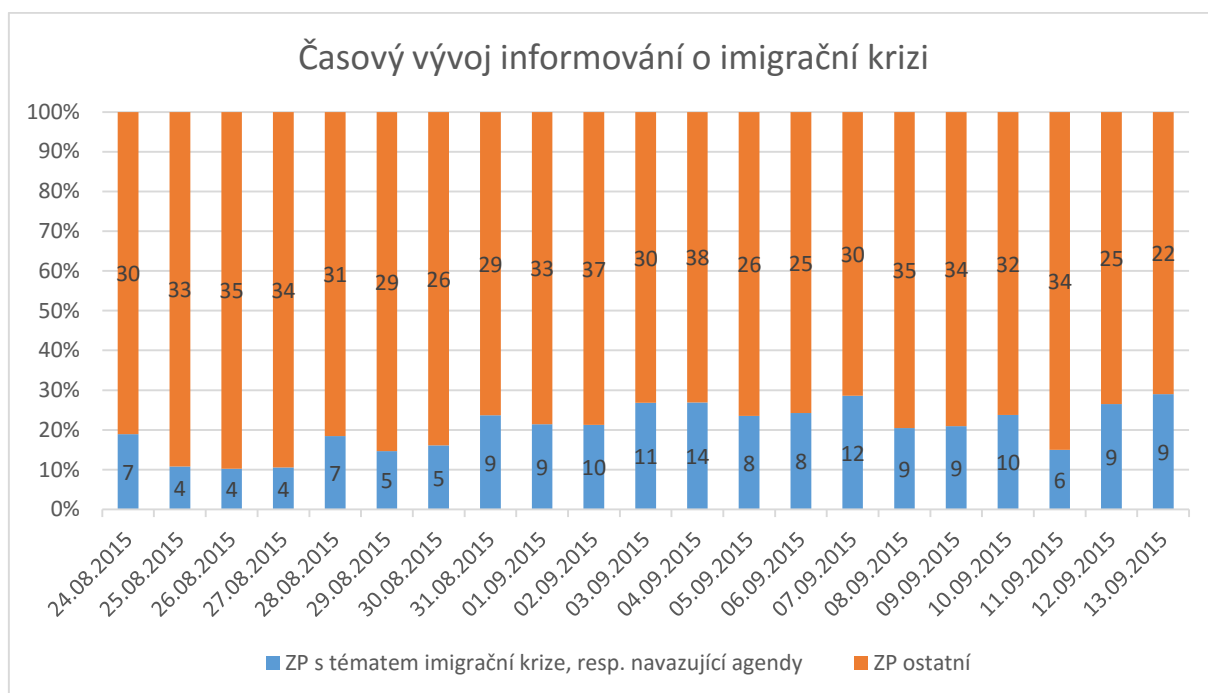
Program RÁDIO IMPULS vysílá zpravodajské relace každou celou hodinu, resp. v ranních hodinách každou půl hodinu. Tato analýza se však zaměřila pouze na šest relací denně, tj. Zprávy v celou v jednu a ve dvě hodiny ráno, v pět hodin odpoledne a v osm hodin večer a na Sedm minut v sedm a Polední speciál. Počet zpravodajských příspěvků¹ činil v období od 24. 8. 2015 do 13. 9. 2015 celkem 648, z čehož 169 se týkalo uprchlické krize, nebo navazující agendy.

Kódovány tedy byly všechny příspěvky, které obsahovaly byť jedinou zmínku o uprchlické problematice, a rovněž příspěvky z navazující agendy, tedy ty, jež se bezprostředně týkaly uprchlictví, aniž by je explicitně jmenovaly. Těchto zpráv nebylo ve sledovaném materiálu mnoho, vyskytovaly se spíše ojediněle. Jejich konkrétnímu zaměření se věnuje kapitola Tematická agenda.

	četnost	podíl
Počet zpravodajských příspěvků s uprchlickou tematikou, resp. s navazující agendou / podíl z celku	169	26,1%
Počet ostatních zpravodajských příspěvků / podíl z celku	479	73,9%
Počet zpravodajských příspěvků celkem / celek	648	100,0%

Ona zhruba čtvrtina příspěvků, spojených s tematikou imigrace byla ve sledovaném období rozložena poměrně rovnoměrně. Jakkoli zastoupení v jednotlivých dnech kolísalo mezi 10,5% a 29%, výrazně méně než 20% příspěvků s tematikou imigrace zaznělo ve vysílání pouze zpočátku sledovaného období, konkrétně ve dnech 25. 8. – 27. 8. 2015. Ve čtvrtek 27. 8. 2015 byl na rakouské dálnici nalezen kamion s těly 71 uprchlíků, ve sledovaných relacích zazněla první zmínka o tragédii ve Zprávách v celou od 1:00 hod dne 28. 8. 2015. Kolísání procentuálního zastoupení při zachování obdobného počtu příspěvků je způsobeno různým rozsahem zpravodajských relací v konkrétních dnech. Například o víkendech je počet zpravodajských příspěvků v relacích znatelně nižší, nežli ve všední dny. Jak je ovšem zřejmé z následujícího grafu, poměrné zastoupení zůstává zhruba zachováno.

¹ Do součtu nebyly zahrnuty příspěvky sportovní a předpověď počasí.

Stopáž zpravodajských příspěvků s uprchlickou tematikou, resp. s navazující agendou / podíl z celku	1:52:51	15,2%
Stopáž ostatních zpravodajských příspěvků / podíl z celku	10:32:01	84,8%
Stopáž zpravodajských příspěvků celkem / celek	12:24:52	100,0%

Kromě počtu samotných příspěvků lze zastoupení zpráv s uprchlickou tematikou poměřovat i z hlediska stopáže. Jak je zřejmé z uvedené tabulky, z hlediska stopáže se téma projevilo v menším zastoupení, než tomu bylo při absolutním součtu zpravodajských příspěvků. Nutno dodat, že celková stopáž zpravodajské relace v sobě zahrnovala i znělku pořadu a úvodní přehled zpráv. I z tohoto důvodu nelze příkře usuzovat na strohost zpravodajských příspěvků týkajících se uprchlické krize. Vypovídá o tom ostatně i průměrná délka těchto příspěvků, která činí přesně 40 vteřin, tedy čas obvyklý v rozhlasovém zpravodajství.

Z celkem 169 zpravodajských příspěvků s uprchlickou tematikou byla většina (94 příspěvků, tedy 55,6%) podána formou čtené zprávy, v dalších 32 (18,9%) případech potom čtenou zprávu doplňovaly záznamy rozličných vyjádření, obvykle politiků, zástupců různých institucí apod. Blíže se těmto „citacím“ věnuje analýza v oddílu Mluví a zdroje zpravodajských příspěvků. Konečně posledním výrazněji zastoupeným žánrem byla kombinace čtené zprávy a reportáže, v kterémžto duchu bylo pojato 28 zpravodajských příspěvků (tedy 16,6%).

Osm výskytů (4,7%) zařazených do žánru „upoutávka“ se týkalo pozvánek k jiným pořadům programu RÁDIO IMPULS, ať už šlo o Kauzu dne, Téma dne, nebo upozornění na podrobnější zpravodajství.

Žánr příspěvků	Počet	Zastoupení
Čtená zpráva	94	55,6%
Čtená zpráva + citace	32	18,9%
Čtená zpráva + reportáž	28	16,6%
Upoutávka	8	4,7%

Čtená zpráva + citace + upoutávka	3	1,8%
Čtená zpráva + reportáž + citace	1	0,6%
Čtená zpráva + rozhovor	1	0,6%
Čtená zpráva + upoutávka	1	0,6%
Rozhovor s novinářkou na místě	1	0,6%
Celkem příspěvků	169	100,0%

Z celkového počtu 169 zpravodajských příspěvků mělo 65 (tedy 38,5%) zastoupení v úvodním přehledu zpráv, který uvozuje každou zpravodajskou relaci. Uvážíme-li, že tyto přehledy obvykle předjímají dvě až tři zprávy z následující relace, čítající obvykle 4 – 10 zpravodajských příspěvků (ve sledovaném období byl průměrný počet příspěvků v analyzovaných relacích 6,5), jedná se o zastoupení průměrné, až mírně nadprůměrné. Je tedy zřejmé, že redakce obvykle hodnotí příspěvky s uprchlickou tematikou jako zdůrazněnější, zařazuje-li je do přehledu zpráv a alespoň v hrubých rysech tak obsah těchto příspěvků zazní v zmíněném počtu relací dvakrát. Následující tabulka nabízí přehled obecných témat jednotlivých příspěvků s headlinem, pořadí zhruba odpovídá rozložení obecných témat u všech zpravodajských příspěvků (viz kapitolu Tematická agenda).

obecné téma	četnost
migrace Evropou	31
přijetí uprchlíků	6
situace na hranicích	5
EU politika	4
převaděčství	4
reakce Evropanů	4
migrace Středozemní moře	3
zahraničí	3
tzv. Islámský stát	2
česká politika a migrace	1
migrace Evropou	1
otrokářství	1

Při kódování jsme sledovali i pořadí, v němž zpravodajské příspěvky s uprchlickou tematikou zazněly. Rozložení částečně odpovídá pravděpodobnostním zákonitostem, jakož i faktu, že většina relací sestávala z čtyř až pěti zpravodajských příspěvků.

Jak je z tabulky zřejmé, nejčastěji příspěvky zmiňující uprchlictví zaujímaly v relacích druhé, resp. první místo.

Pořadí příspěvku	Počet	Zastoupení
1.	37	21,9%
2.	38	22,5%
3.	27	16,0%
4.	29	17,2%
5.	16	9,5%
6.	9	5,3%
7.	5	3,0%

8.	6	3,6%
9.	2	1,2%
Celkem příspěvků	169	100,0%

TEMATICKÁ AGENDA

Klíčem pro zachycení zprávy do kódování byla jakákoli zmínka o uprchlictví a zařazeny byly rovněž příspěvky s migrační krizí související, byť nevysloveně. Příspěvků z této navazující agendy nebylo ve vysílání mnoho – týkaly se například tzv. Islámského státu, ať už o boje proti němu – v této kategorii se jednalo obvykle o shrnutí aktuální situace v místech bojů,² postoj ostatních států a vojenské intervence,³ nebo o ničení památek v Sýrii.⁴ O bojích s tzv. IS, například kurdevských milicích a situaci v Sýrii referovaly ve sledovaném období pro RÁDIO IMPULS novinářky Lenka Klicperová a Markéta Kutilová, které byly přímo na místě a po návratu vystoupily jako hosté v pořadu Kauza dne.⁵ V evropském prostoru se jednalo o příspěvky týkající se zmařeného útoku ve francouzském vlaku TGV,⁶ otrokářských podmínek, které vládou v italském zemědělství,⁷ kde jsou zaměstnáváni i přistěhovalci, požár v pařížském domě v přistěhovalce čtvrti,⁸ ale i soudní dohra policejního zásahu v pražských muslimských centrech.⁹

Zatímco ve třinácti příspěvcích dle obsahu označovaných jako „navazující agenda“ nebyli uprchlíci, resp. krize zmíněni vůbec, nezanedbatelné zastoupení měly zprávy, v nichž sice ke zmínce došlo, ale spíše letmo, neboť hlavní téma příspěvku bylo jiné. Jednalo se o 14 příspěvků, které pojednávaly nejrůznější témata, mnohdy velmi blízká výše zmíněným – ať už šlo o témata spojená s tzv. Islámským státem,¹⁰ o demografické otázky,¹¹ spory mezi demonstranty v Německu¹² nebo zprávy spíše zahraničně-politické.¹³

² Příspěvek: Z válečné linie proti IS ze dne 29. 8. 2015 od 17:00 a Kurdevské milice postrádají zbraně ze 7. 9. 2015 od 12:00 hod.

³ Příspěvek Českým gripenům končí služba nad Islandem z 25. 8. 2015 od 7:00 hod.

⁴ Příspěvky Radikálové z IS pokračují v ničení památek zazněly 24. 8. a 25. 8. 2015 od 17:00, resp. 2:00 hod.

⁵ Šlo o vydání pořadu ze dne 7. 9. 2015, jemuž předcházely i upoutávky ve zpravodajství – například od 7:00.

⁶ Jednalo se o příspěvky: Útočník z rychlovlaku měl podle obhajoby jen hlad a šel krást. Ve francouzských rychlovlacích hlídají policisté. Francie oslavuje nové hrdiny, odvysíláné 24. 8. 2015 ve zprávách od 1:00, 7:00 a 20:00 hod.

⁷ Příspěvek Itálie řeší úmrtí několika sběračů na vinicích odvysíláný dne 29. 8. 2015 od 12:00 hod.

⁸ Příspěvek: Nejméně 8 obětí při požáru v Paříži ze dne 2. 9. 2015 od 12:00 hod.

⁹ Příspěvek: Soud zváží zákonnost razie v muslimských centrech v Praze ze dne 3. 9. 2015 od 17:00 hod. Z jiného prostoru byl potom příspěvek o zprávě OSN odvysíláný 29. 8. 2015 od 7:00 Nizozemsko by mělo změnit vánoční tradici Černého Petra.

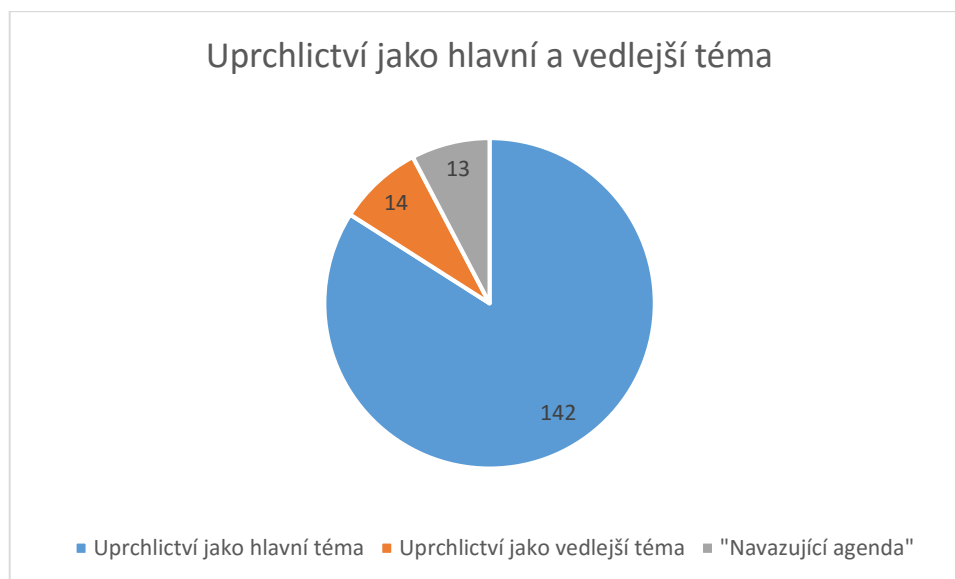
¹⁰ Příspěvek z 1. 9. 2015 Syřané žijí v neustálém strachu z napadení IS od 12:00 i 17:00 hod. nebo Britové poprvé udeřili na teroristy v Sýrii z 8. 9. 2015 od 12:00 hod.

¹¹ Příspěvek Firmám chybí lidi zazněl v relaci od 1:00 hod. 3. 9. 2015.

¹² V saském Heidenau se třetí noc po sobě odehrály výtržnosti, zaznělo 24. 8. 2015 od 7:00 hod.

¹³ OSN Čechy kritizuje za vylučování Romů ze dne 28. 9. 2015 od 1:00 hod. Rakousko zesiluje kontroly automobilů u své východní hranice ze dne 31. 8. 2015 od 2:00 hod. ČR podporuje vstup balkánských států do EU, kterýžto příspěvek byl odvysílán dne 24. 8. 2015 v relaci od 12:00 hod. Česká armáda i nadále zůstane v Afghánistánu, zaznělo 10. 9. 2015 od 1:00 hod.

Z níže uvedeného grafu je zřejmé, že převážná většina (konkrétně 84%) zpravodajských příspěvků se věnuje primárně uprchlictví. Jako vedlejší téma je pak pojímá 8,3% příspěvků a navazující agendě se věnuje 7,7%.

Při kódování zpravodajských příspěvků jsme vycházeli z rozdělení na obecné a konkrétní téma, přičemž zatímco obecné téma měl každý zpravodajský příspěvek právě jedno, konkrétních témat mohl obsáhnout více, proto počet konkrétních témat, která se v sledovaném materiálu vyskytla, neodpovídá celkovému počtu příspěvků.

TÉMA obecně	Četnost	Zastoupení
migrace Evropou	82	48,5%
situace na hranicích	14	8,3%
přijetí uprchlíků	13	7,7%
tzv. Islámský stát	10	5,9%
zahraničí	8	4,7%
reakce Evropanů	7	4,1%
převaděčství	7	4,1%
EU politika	6	3,6%
migrační krize jako taková	6	3,6%
migrace Středozevní moře	5	3,0%
česká politika a migrace	3	1,8%
hrozba terorismu	3	1,8%
demografie	1	0,6%
domácí	1	0,6%
návrat uprchlíků	1	0,6%
otrokářství	1	0,6%
rasová diskriminace	1	0,6%

Obecné téma vystihuje nejvýraznější, hlavní linii příspěvku, byť i v této kategorii by často bylo lze přiřadit jeden příspěvek k více tématům.

Obecné téma „migrace Evropou“ dominovalo zpravodajství ve sledovaném období naprosto jednoznačně. Do značné míry je tomu tak proto, že v sobě zahrnovalo mnoho podtémat, což se projevilo v pestrosti konkrétních témat s „migrací Evropou“ spjatých. Nejvýraznější zastoupení měly příspěvky o cestě uprchlíků Evropou, tedy příspěvky, v nichž nejsilnějším motivem byla kvantita putujících a jejich pohyb po Balkánu a střední Evropě. Kromě toho se však do této kategorie zařadily i příspěvky týkající se politických jednání o krizi, jakož i informování o lidském rozměru krize – nejvýrazněji se tento aspekt projevil v souvislosti s objevením kamionu s mrtvými uprchlíky v Rakousku.

Výrazné místo, jak se ostatně projevuje i na konkrétních tématech, zastávaly příspěvky zachycující situaci na hranicích, a to jak na hranicích schengenského prostoru a Evropské unie, tak mezi jednotlivými státy Evropské unie. Jednalo se obvykle o otázku zabezpečení hranic, zajištění přechodů, případně dokonce o „stavbu plotu.“ Tyto zprávy měly často povahu oficiálního prohlášení úředních míst.

Coby „přijetí uprchlíků“ jsme kódovali pouze ty zprávy, které zachycovali ochotu přijímat, resp. vítání, pomoc, demonstrace na podporu, vstřícné kroky univerzit, ale i mimoevropských států, např. Austrálie.¹⁴

Zvláštní kategorie patřila zpravodajským příspěvkům souvisejícím s tzv. Islámským státem – jednalo se především o informace z Blízkého východu, ať už o válečných operacích, ničení památek, nebo o zoufalých životních podmínkách v Sýrii. Rovněž se do této kategorie zařadily ukázky z rozhovoru se zástupcem ředitele Europolu Oldřichem Martinů, který se týkal možného ohrožení Evropy islamistickými radikály.

Kategorie „zahraničí,“ podobně jako „domácí“ se z větší části týkala navazující agendy a šlo o obvyklé zahraniční, resp. domácí zpravodajství. Ačkoli výčet zpráv z navazující agendy je popsán již výše, na tomto místě připomeňme alespoň příspěvky referující o útoku ve francouzském vlaku, o soudní dohře zásahu v muslimských centrech v Praze, nebo o zapojení české armády do ochrany vzdušného prostoru NATO.

Do kategorie „reakce Evropanů“ se logicky zařadily demonstrace v České republice a zemích západní Evropy vyjadřující podporu i odmítavý postoj vůči uprchlíkům. Jeden ze zpravodajských příspěvků se rovněž týkal komentářů na Internetu.

Obsah obecného tématu „převaděčství“ je zřejmý sám o sobě a má svou dobu i v konkrétních tématech, neboť problematika pašování lidí probleskávalo i příspěvky, které se jinak zaměřovaly např. na migraci Evropou, migraci Středozezemním mořem apod. Z příspěvků, jejichž hlavním tématem bylo převaděčství, jsou nejvýraznější tři zmínky o zadržení převaděčky na Slovensku.¹⁵

Zpravodajské příspěvky, které se zabývaly uprchlickou politikou Evropské unie, se z velké části týkaly zamýšlených kvót na přerozdělování uprchlíků na území EU, resp. jednání Visegrádské skupiny a nikoli výjimečně také kritika způsobu, jak se Evropská unie s krizí vyrovnává.

¹⁴ Vzhledem k celkově převažujícímu ladění zprávy se však mimo tuto kategorii ocitl i obdobný příspěvek Barack Obama nařídil přípravy k přijetí nejméně 10 000 syrských uprchlíků, odvysílaný 11. 9. 2015 od 2:00 hod.

¹⁵ Příspěvek Slovenská policie dnes zadržela pašeračku odvysílaný v relacích 30. a 31. 8. 2015 od 20:00, 1:00 a 7:00.

Migrační krizi jako takové se věnovaly příspěvky obvykle obecněji laděné, migrace Středoze­m­ním mořem potom nejčastěji zachycovala útrapy a nebezpečí s cestou spojené.

Jakkoli postoj české politiky ke krizi prolínal všemi tématy (s důrazem na politickou stránku věci obzvláště v kategorii věnované unijním záležitostem), v kategorii „česká politika a migrace“ se ve dvou případech jednalo o shrnutý postoj Andreje Babiše ke krizi a v jednom kritické zhodnocení toho, jak se čeští politici k migraci stavějí.¹⁶

Obecné téma „hrozba terorismu,“ které převažovalo u tří zpravodajských příspěvků,¹⁷ zvažovalo pravděpodobnost, s níž hrozí, že mezi do Evropy přišedšími uprchlíky jsou i potenciální teroristé.

Po jednom příspěvku měla obecná témata demografie¹⁸ a návrat uprchlíků.¹⁹ V prvním případě se jednalo o navazující agendu, v druhém o příspěvek popisující touhu syrských uprchlíků po návratu do vlasti.

Poslední dvě obecná témata (otrokářství a rasová diskriminace) se týkala příspěvků z navazující agendy a jako taková jsou také popsána výše.

Jednotlivé příspěvky jsme, na úrovni celého zpravodajského příspěvku, tedy spíše obecného než konkrétního tématu, posuzovali rovněž z hlediska toho, zda zachycují „problémy uprchlíků,“ či „problémy s uprchlíky,“ přičemž jeden příspěvek mohl zahrnovat obě, nebo také žádnou kategorii.

	ANO	NE
problémy s uprchlíky	128	41
problémy uprchlíků	56	113

Výsledný poměr není překvapivý, ukazuje převahu příspěvků zabývajících se tím, co uprchlická krize znamená pro evropské obyvatelstvo, zatímco příspěvky zaměřující se na téma spíše z hlediska uprchlíků jsou méně početné. Rozhodnutí, jaký aspekt krize je z hlediska zpravodajství důležitější, však spočívá na redakci a nemusí být nutně, jako například v tomto případě, příznakem obsahové nevyváženosti.

TÉMA konkrétně	Četnost	Zastoupení
postoj české politiky	42	13,7%
uprchlíci na českém území	26	8,5%
situace v Maďarsku	19	6,2%
kvóty	16	5,2%
situace v Rakousku	16	5,2%
zařízení pro uprchlíky	14	4,6%
ochrana evropských hranic	12	3,9%
demonstrace pro i proti	11	3,6%
pomoc uprchlíkům	11	3,6%
pašeráctví	10	3,3%

¹⁶ Toto hodnocení vzešlo z úst novinářek Lenky Klicperové a Markéty Kutilové v příspěvku Česko by se mělo podle dvou českých novinářek stydět odvysílaném dne 7. 9. 2015 od 20:00.

¹⁷ Téma dne 8. 9. 2015 od 7:00 hod., IS pravděpodobně operuje přímo v uprchlických táborech 10. 12. 2015 od 12:00 hod., Případných radikálů může být mezi migranty minimum 10. 12. 2015 od 20:00 hod.

¹⁸ Firmám chybí lidi, 3. 9. 2015 od 1:00 hod.

¹⁹ Syřtí uprchlíci se chtějí vrátit do svých původních domovů, 30. 8. 2015 od 2:00 hod.

přijetí uprchlíků	9	2,9%
situace v Německu	8	2,6%
situace ve východních zemích	8	2,6%
hledání řešení	7	2,3%
migrační krize jako téma	7	2,3%
vlaky z Maďarska	7	2,3%
kamion s mrtvými uprchlíky	6	2,0%
boj proti tzv. Islámskému státu	5	1,6%
migrace Evropou	5	1,6%
nebezpečí tzv. Islámského státu	5	1,6%
potřeba trestat převaděče	5	1,6%
stavba plotu	5	1,6%
terorismus	5	1,6%
zapojení armády	5	1,6%
úmrť na cestě - utopení	4	1,3%
zpráva OSN	4	1,3%
situace ve Středozezemním moři	3	1,0%
šíření nenávisti na Internetu	3	1,0%
ničení památek	2	0,7%
odpuštěné školné	2	0,7%
potíže s uprchlíky	2	0,7%
situace na maďarsko-srbské hranici	2	0,7%
situace v Řecku	2	0,7%
situace v Srbsku	2	0,7%
Téma dne	2	0,7%
uzavírání hranic vs. řešení příčin	2	0,7%
uzavřené makedonsko-řecké hranice	2	0,7%
záchrana uprchlíků	2	0,7%
kauza Daniela Kalendy	1	0,3%
návrat do Sýrie	1	0,3%
nedostatek pracovních sil	1	0,3%
otrokářství na italských vinicích	1	0,3%
požár v Paříži	1	0,3%
razie v muslimských centrech	1	0,3%

Jak již bylo řečeno, jeden zpravodajský příspěvek mohl zahrnovat více konkrétních témat, proto počet konkrétních témat převyšuje počet témat obecných, resp. počet zpravodajských příspěvků.

„Postoj české politiky“ zaujímá v tabulce čelné místo, neboť toto téma bylo přiřazováno k příspěvkům, které se sice týkaly rozličných aspektů uprchlické krize, ale zaznělo v nich vyjádření postoje některého z českých politických představitelů. Stalo se tak častým doplňujícím tématem napříč relacemi.

Obdobně lze sledovat důraz na domácí zpravodajství v druhém nejčastějším konkrétním tématu, totiž u „uprchlíků na českém území.“ V této kategorii se vyskytovaly jak příspěvky o migraci přes území ČR, tak informace o uprchlických zařízeních, nebo o bezpečnostních opatřeních na hranicích i na území

republiky. Hranice mezi nejrůznějšími státy se staly rovněž častým toposem. Jak zaznělo již v souvislosti s obecnými tématy, jednalo se hlavně o zhusta tematizovanou „ochranu hranic.“

Zvláštním případem příspěvků o uprchlících na českém území je téma „zařízení pro uprchlíky.“ Příspěvky tohoto typu v sobě obvykle snoubily informace z oficiálních zdrojů – nejčastěji o kapacitě a naplnění zařízení, s reflexí místních, v jejichž obcích zařízení měla vznikat.

Silné zastoupení měly také příspěvky pojednávající o situaci v různých zemích Evropy, především střední (Česká republika, Maďarsko, Rakousko, Německo) a Balkánu (Řecko, Srbsko). V tomto ohledu tedy hrála významnou roli jak geografická blízkost, tak role jednotlivých států v uprchlické krizi.

Konkrétní témata s geografickým zařazením obvykle spadala pod obecné téma migrace Evropou. Sem se také zařadily některé konkrétní události, které z materiálu čněly natolik výrazně, že jim patří zvláštní kategorie – jednalo se o nález kamionu s mrtvými uprchlíky v Rakousku a o přesun uprchlíků vlaky z Maďarska, jejich střídavé zastavování a opětovné uvádění do pohybu.

Zvláštní tematická kategorie potom přináleží debatě, která se mezi evropskými politiky vzedmula v souvislosti s ideou zavedení kvót na přerozdělování uprchlíků. Jednalo se o silné téma, které rezonovalo relacemi po celé sledované období a často se vázalo na kategorii „postoj české politiky,“ několik zpráv z tohoto zařazení se vztahovalo k mimořádnému summitu představitelů Visegrádské skupiny, který se konal 4. 9. 2015 v Praze. Zpravodajské příspěvky obvykle zmiňovaly fakt, že zástupci české vlády, ale i dalších zemí Visegrádu se k povinným kvótám staví odmítavě.²⁰

„Demonstrace pro i proti“ zahrnují reakci Evropanů. Ve většině případů zpravodajské příspěvky popisovaly jak shromáždění, která uprchlíky vítala, tak ta, která se stavěla vůči migraci negativně.

Pomoc uprchlíkům a záchrana uprchlíků jsou dvě různé kategorie, z nichž první zahrnuje především informace o pořádání sbírek, resp. spontánní akce občanů na podporu příšedších, druhá kategorie se pak týkala záchrany uprchlíků rakouskou policií – nebýt zásahu, hrozila utečencům smrt při pašování v nákladních automobilech.

Zvláštní kategorie „pašeráctví,“ resp. „potřeba trestat převaděče“ zachycuje jak příspěvky, v nichž bylo převaděčství hlavním tématem, tak ty, které obsahovaly jen letmou zmínku. Jednalo se o poměrně zastoupené téma (celkem zaznělo ve 13 zpravodajských příspěvcích), obvykle prezentované jako snaha o koncepční řešení krize.²¹

„Přijetí uprchlíků“ v sobě zahrnuje rozličné vstřícné kroky Evropanů vůči přicházejícím uprchlíkům – např. odpuštění školného případným azylantům, pořádané sbírky, ale i demonstrace vyjadřující podporu přicházejícím.

Ve sledovaném období, jak již zaznělo výše, bylo odvíšláno i několik příspěvků týkajících se situaci v zemích, z nichž uprchlíci do Evropy přicházejí. Ve zpravodajství došla zmínky pouze oblast Blízkého východu, silným tématem byl boj proti tzv. Islámskému státu resp. jeho ničivé působení v regionu: konkrétně se jednalo o témata „boj proti tzv. Islámskému státu,“ „nebezpečí tzv. Islámského státu“ a „ničení památek.“ V souvislosti se situací ve výchozích zemích několikrát zaznělo, jak těžké podmínky k životu tam v současnosti vládou, čehož se dotkl i jeden zpravodajský příspěvek zařazený do kategorie „návrat do Sýrie,“ popisující touhu prchajících Syřanů po opětovném životě v míru ve vlastní zemi.

²⁰ Za všechny příklad: Visegrádská čtyřka dál odmítá uprchlické kvóty, 5. 9. 2015 od 12:00 hod.

²¹ Byť z úst politiků se spíše než o hledání řešení jedná o mírně populistický úrok od položené otázky.

S tématem tzv. Islámského státu rovněž souvisí kategorie „terorismus,“ v níž se ocitly příspěvky z navazující agendy pojednávající o zmařeném útoku ve francouzském rychlovlaku i diskuse o míře možného ohrožení Evropy. Příspěvků tohoto typu nebylo ve sledovaném vysílání mnoho a navzdory tématu nevyvolávaly apriorně strach, ani nenávisť k přicházejícím uprchlíkům.

Otázka zapojení armády pro zvládnutí krize se objevila v celkem pěti příspěvcích, čtyři příspěvky se ve sledovaných relacích zabývaly zprávou OSN o životě menšin v jednotlivých zemích, kterou v srpnu 2015 vydal Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace.

Obdobné zastoupení měly příspěvky referující o utonutí uprchlíků na cestě, které se částečně krylo s kategorií „situace ve Středozezemní moři.“ V těchto dvou kategoriích bylo celkem pět příspěvků, z nichž dva se věnovaly fotografii utonulého chlapce Alana Kurdího, resp. přibližovaly okolnosti jeho úmrtí, a tři informovaly o potížích lodí plujících přes Středozezemní moře do Evropy.

V kategorii „potíže s uprchlíky“ se ocitl příspěvek „Vzpouora migrantů ve slovenském uprchlickém táboře v Medvedove“²² a obdobný „Na řeckém ostrově Lesbos se bouří uprchlíci.“²³ Ani v tomto případě tedy nelze usuzovat na zpravodajské postupy, které by se protivily zákonu.

Obsahově podobné kategorie „šíření nenávisť – Internet“ a „kauza Daniela Kalendy“ se lišily především zaměřením – zatímco na Internetu uveřejněný komentář Daniela Kalendy a politikovo následné vyloučení z KDU-ČSL se týkalo konkrétní kauzy, v případě dvou příspěvků o zásazích německé policie proti nenávisťným komentářům na Facebooku a jednoho popisujícího obdobnou situaci v České republice šlo o obecněji pojaté zpravodajství.

Poslední čtyři konkrétní témata se vztahovala k navazující agendě a byla přítomna vždy právě v jednom zpravodajském příspěvku.

Z hlediska tematické agendy tedy nelze než shrnout, že sledované vysílání nevykazovalo známky toho, že by svým obsahem porušovalo zákon č. 231/2001 Sb. V celku analyzovaných reportáží byla zachována určitá tematická pestrost, byť zřejmě omezená redakčními možnostmi provozovatele a jeho snahou o zaujetí co nejširšího posluchačského publika.

AKTÉŘI ZPRAVODAJSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ

Ve sledovaných zpravodajských příspěvcích bylo okódováno celkem 1244 aktérů, tedy průměrně necelých 7,4 aktérů na příspěvek.

Jak je zřejmé, ve sledovaném obsahu zřetelně převažovali coby aktéři samotní uprchlíci. Je to zcela logický důsledek výběru relevantních příspěvků. Rovněž zastoupení Evropské unie, resp. politických představitelů a patřičných institucí nelze označit za překvapivé. Kategorie „občané“ v sobě zahrnovala de facto každého plurálního aktéra, který nebyl identifikovatelný s jinou z přesněji formulovaných obecných kategorií – jednalo se tak o obyvatele měst, stejně jako o věřící, demonstranty, příznivce určitých společenských názorů atd. O pestrosti kategorie vypovídá např. charakteristika signatářů petice organizované Václavem Klausem, totiž „přátelé, kolegové Václava Klause a tisíce lidí.“

Mimo obecněji pojatou kategorii „instituce“ jsme vyčlenili výrazněji zastoupené bezpečnostní složky různých států, a sice do kategorií „policie“ a „armáda.“

²² Odvysílán 4. 9. 2015 od 20:00 hod.

²³ Odvysílán 8. 9. 2015 od 7:00 hod.

Kromě zemí Evropské unie byly častými aktéry i jiné státy, z nich asijské, evropské a africké jsou rozčleněny dle kontinentů, Austrálie a Jižní i Severní Amerika pak sdílejí kategorii společnou, neboť nehrály v příspěvcích tak výraznou roli.²⁴ Rozličné země se staly aktéry, neboť označení jednotlivých států, ale i geografických území („Blízký východ, Severní Afrika, státy na hranici Schengenu“) se stávala ve zpravodajství metonymickými figurami, které obvykle označovaly politické představitele s rozhodující mocí toho kterého státu, tušení jakési státní identity, či příslušnosti, méně často pak obyvatelstvo toho kterého území. Stejně označený konkrétní aktér se tak mohl ocitnout v různých obecných kategoriích, podle toho, jaký význam ono konkrétní označení neslo.

K méně častým obecným kategoriím odkazujeme na rozšířenou tabulku zahrnující i konkrétní výpis aktérů, resp. témat, v souvislosti s nimiž byli tito zmíněni.

Obecná kategorie aktérů	Četnost	Podíl
uprchlíci	288	23,2%
stát EU	252	20,3%
politik	160	12,9%
instituce	146	11,7%
občané	86	6,9%
policie	56	4,5%
převaděči	41	3,3%
stát Evropa	37	3,0%
stát Asie	29	2,3%
novinář	25	2,0%
armáda	24	1,9%
stát	23	1,8%
tzv. Islámský stát	20	1,6%
teroristé	16	1,3%
bojovníci proti tzv. Islámskému státu	8	0,6%
soukromá sféra	8	0,6%
neziskové organizace	7	0,6%
stát Afrika	6	0,5%
odborníci	5	0,4%
mluvčí	4	0,3%
think tank	2	0,2%
otrokáři	1	0,1%
celkem aktérů	1244	100,0%

Následující tabulka rozšiřuje výše uvedený přehled o konkrétní aktéry a jejich četnost a o tematickou agendu, která se k nim ve sledovaných relacích vázala.

Aktér / obecné určení aktéra	Četnost	V souvislosti s tématem
armáda	23	boj proti tzv. Islámskému státu 4x
"západní" armáda	1	migrace Evropou 11x
1500 vojáků	1	postoj české politiky 3x

²⁴ V téže kategorii se ovšem ocitla i území, která nelze zařadit jednoznačně ke kontinentu – například Turecko či „Západ.“

armáda	14	situace v Maďarsku 1x
české stíhačky	1	situace v Německu 1x
čeští vojáci	1	situace ve východních zemích 1x
kanadské stíhačky	1	úmrťi na cestě 1x
švédská armáda	1	uprchlíci na českém území 1x
vojáci NATO	3	vojenský zásah 1x
bojovníci proti tzv. Islámskému státu	8	boj proti tzv. Islámskému státu 7x
bojovníci z Evropy	1	návrat uprchlíků 1x
bojovník z Francie	1	
bojovník z USA	1	
kurdské milice	5	
instituce	146	demonstrace pro i proti 3x
bezpečnostní agentura ČD	1	hledání řešení 12x
Bílý dům	1	kvóty 26x
BIS	1	migrace EU 4x
ČD	4	migrace Evropou 35x
drážďanský soud	1	migrační krize jako téma 5x
EU	17	nebezpečí tzv. Islámského státu 4x
Evropa	2	ničení památek 1x
Evropská komise	4	ochrana evropských hranic 8x
Evropská rada	2	pašeráctví 4x
evropské farnosti	1	pomoc uprchlíkům 3x
evropští biskupové	1	pomoc ve východních zemích 1x
Frontex	1	postoj české politiky 3x
hasiči	1	převaděčství 4x
justice	1	přijetí uprchlíků 8x
Kostov Georgi	1	razie v muslimských centrech 2x
kvóty	42	situace v Maďarsku 7x
Martinů Oldřich	4	situace ve východních zemích 1x
Masarykova univerzita	1	terorismus 1x
Ministerstvo obrany	2	uprchlíci na českém území 7x
Ministerstvo vnitra	7	vlaky z Maďarska 1x
Ministerstvo zahraničí	1	zahraničí 2x
místní úřady	1	zpráva OSN 4x
NATO	6	
německé dráhy	1	
OSN	8	
papež František	1	
Prouza Tomáš	1	
rakouské dráhy	1	
rakouský velvyslanec	1	
řídící štáb	1	
Slovenská bezpečnostní rada	2	
Stoltenberg Jens	4	
tajné služby ČR	1	

tajné služby Evropa	1	
Tuhý Tomáš	1	
UNESCO	1	
Univerzita Karlova	2	
ÚOOZ	1	
Úřad vlády	2	
úřady - Německo	2	
V4	9	
Valenta Vladimír	1	
zaměstnanci zařízení pro uprchlíky	1	
Západočeská univerzita	1	
uprchlíci	288	demonstrace pro i proti 18x
"ekonomičtí migranti"	4	hledání řešení 1x
12 Syřanů	1	kvóty 14x
2000 migrantů	1	migrace EU 5x
214 běženců	1	migrace Evropou 83x
241 převážně syrských běženců	1	migrační krize jako téma 7x
26 běženců	1	návrat uprchlíků 1x
29 Syřanů	2	nebezpečí tzv. Islámského státu 5x
35letá matka	1	nenávist na Internetu 3x
50 mrtvých uprchlíků	1	ochrana evropských hranic 1x
5letý bratr	1	otrokářství 1x
71 migrantů	1	pašeráctví 1x
71 těl běženců	2	pomoc uprchlíkům 38x
Afghánci	1	postoj české politiky 8x
Afghánec	2	převaděčství 8x
Afrika - migranti	1	přijetí uprchlíků 14x
Ajlan	2	situace v Maďarsku 10x
bavorští migranti	1	situace v Německu 7x
běženci ze subsaharské Afriky, Pákistánu, Maroka, Sýrie a Bangladéše	1	situace v Řecku 1x
blízcí migrantů, kteří jsou již v Evropě	1	stavba plotu 3x
děti	8	úmrtí na cestě 22x
dítě	4	uprchlíci na českém území 28x
diváci fotbalu	1	uzavírání hranic 1x
Eritrejci	1	vlak z Maďarska 2x
kurdská rodina	1	zahraničí 1x
lidé, kteří nelegálně překročí hranice	1	zpráva OSN 4x
matka	1	
uprchlíci ²⁵	201	
mrtví migranti z kamionu	3	
nelegální migranti	2	

²⁵ Ne všichni z aktérů této kategorie byli označeni redakcí jako „uprchlíci“ – způsobu pojmenování uprchlíků se věnuje zvláštní kapitola této analýzy. Různá označení, která zachycují konkrétní pojmenování aktérů v této tabulce, slouží spíše jako ukázka spektra pojmenování.

odpůrci migrace	1	
otec	2	
rodiče	1	
stovky běženců	1	
Sýrie	1	
syrští migranti	3	
Syřané	16	
ti, kdo mají právo na azyl	1	
uprchlíci stříhající dráty na hranicích v Maďarsku	2	
z Blízkého východu	1	
zadržení	1	
žadatelé o azyl	8	
ženy	1	
mluvčí	4	migrace EU 1x migrace Evropou 2x terorismus 1x
Rendlová Kateřina	1	
Šťáhlavský Petr	2	
Šubrt Jan	1	
neziskové organizace	7	demonstrace pro i proti 2x migrace Evropou 1x pomoc uprchlíkům 3x přijetí uprchlíků 1x
Faltová Magda	1	
Geldof Bob	1	
humanitární organizace	1	
organizace pomáhající uprchlíkům	2	
organizátoři sbírky	2	
novinář	25	boj proti tzv. Islámskému státu 3x hledání řešení 1x migrace Evropou 4x migrační krize jako téma 1x nebezpečí tzv. Islámského státu 6x nenávisť na Internetu 1x postoj české politiky 2x převaděčství 2x situace v Maďarsku 3x situace ve výchozích zemích 2x
kameramanka maďarská	2	
Klicperová Lenka	6	
Kutilová Markéta	7	
Lidové noviny	1	
média	1	
Milenkovičová Ivana	1	
N1TV	1	
Plesl Jaroslav	6	
občané	86	boj proti tzv. Islámskému státu 1x demografie 3x demonstrace pro i proti 14x migrace EU 1x migrace Evropou 8x migrační krize jako téma 1x nebezpečí tzv. Islámského státu 7x nenávisť na Internetu 2x otrokářství 3x pomoc uprchlíkům 23x postoj české politiky 2x přijetí uprchlíků 4x razie v muslimských centrech 3x
"černoši"	1	
Američané, Brit a Francouz, kteří zabránili "islamistickému masakru"	1	
Barbachaňané	2	
Britové	1	
Brňané	2	
Brno	2	
Břeclav	2	
Bulhaři	1	
cestující	2	
České Budějovice	2	

Češi	5	situace v Řecku 1x terorismus 2x uprchlíci na českém území 3x zahraničí 2x zpráva OSN 7x
demonstranti pro uprchlíky	7	
děti	1	
Hodonín	4	
Italové	1	
jedinci, kteří od nás odjeli do Sýrie	1	
Jičín	2	
krajní levice	1	
krajní pravice	2	
migranti	1	
místní	5	
motorkáři	1	
muslimská centra	1	
muslimští věřící	1	
Nová Paka	2	
občané ČR	1	
oběti požáru	1	
obyvatel Krasňan	2	
odpůrci migrace	5	
odpůrci přijímání imigrantů v Heidenau	2	
pořadatelé festivalu	1	
posluchači	3	
pracovníci na vinicích	1	
Praha	2	
přátelé, kolegové Václava Klause a tisíce lidí	2	
Romové	3	
Rumuni	1	
Slováci	1	
Syřané	4	
ti, kteří brání cizince	1	
Ústředí muslimských obcí	1	
uživatelé	2	
Znojmo	2	
ženy	1	
odborníci	5	hledání řešení 1x migrace Evropou 3x vojenský zásah 1x
bezpečnostní experti	1	
diplomaté	1	
lékaři	1	
průvodčí	1	
překladatel	1	
otrokáři	1	Otokářství 1x
otrokáři italské	1	
policie	56	demonstrace pro i proti 2x kvóty 1x
bulharská policie	2	

cizinecká policie	1	migrace Evropou 31x
česká policie	23	nenávist na Internetu 1x
maďarská policie	6	otrokářství 1x
policie	2	postoj české politiky 3x
policie dánská	1	raze v muslimských centrech 2x
policie italská	1	situace v Maďarsku 2x
policie německá	1	situace v Německu 1x
policie turecká	1	úmrť na cestě 5x
rakouská policie	8	uprchlíci na českém území 5x
řecká pobřežní stráž	1	zahraničí 1x
řecká policie	2	
slovenská policie	7	
politik	160	boj proti tzv. Islámskému státu 2x
"většina vrcholných evropských politiků"	1	demonstrace pro i proti 1x
Abbott Tony	1	hledání řešení 4x
Babiš Andrej	15	kvóty 22x
Bělobrádek Pavel	4	migrace EU 1x
britská vláda	1	migrace Evropou 42x
Cameron David	1	migrační krize jako téma 4x
de Maizière Thomas	1	nebezpečí tzv. Islámského státu 2x
Dientsbier Jiří	2	nenávist na Internetu 2x
evropští lídři	1	ochrana evropských hranic 3x
Faymann Werner	6	otrokářství 1x
Fico Robert	5	pašeráctví 3x
Hamáček Jan	1	pomoc uprchlíkům 2x
Hašek Michal	1	pomoc ve výchozích zemích 1x
Chovanec Milan	14	postoj české politiky 18x
Juncker Jean-Claude	2	převaděčství 4x
Kalenda Daniel	3	přijetí uprchlíků 6x
Kaliňák Robert	3	situace v Maďarsku 9x
KDU-ČSL	1	situace v Německu 4x
Klaus Václav	5	situace v Řecku 1x
Kongres	1	situace ve výchozích zemích 1x
Kopaczová Ewa	2	stavba plotu 6x
Langšnádllová Helena	1	úmrť na cestě 2x
lídři EU velmocí	2	uprchlíci na českém území 13x
Maas Heiko	2	uzavírání hranic 1x
maďarský parlament	1	vojenský zásah 1x
Merkelová Angela	5	zahraničí 3x
Miklová-Leitnerová Johanna	1	zpráva OSN 1x
ministr zemědělství Itálie	1	
ministři vnitra EU	3	
ministři zahraničí	2	
Nahlesová Andrea	1	

Obama Barack	1	
Okamura Tomio	1	
Orbán Viktor	4	
Pelikán Robert	1	
premiéři	1	
premiéři V4	2	
Rasmussen Lars Løkke	1	
řecká vláda	1	
Sobotka Bohuslav	23	
Szijjártó Péter	4	
Telička Pavel	1	
vláda australská	1	
Vláda ČR	8	
vláda dánská	1	
Vláda maďarská	1	
vláda německá	2	
vláda rakouská	1	
vláda řecká	1	
Vondra Alexandr	1	
Vučić Aleksandar	1	
Zaorálek Lubomír	5	
Zeman Miloš	8	
převaděči	41	
Afghánec	2	hledání řešení 1x
Bulhaři	2	migrace Evropou 21x
gang pašeráků	1	pašeráctví 3x
kapitán lodi	1	pomoc uprchlíkům 1x
Maďarka	1	převaděčství 8x
migranti	2	úmrť na cestě 7x
pašeráci	3	
pašeráci lidí	2	
pašeráci uprchlíků	2	
pašeračka	2	
pátý podezřelý	1	
podezřelí pašeráci	3	
převaděči	12	
Rumun	4	
sítě pašeráků lidí	1	
slovenští převaděči	1	
syrští převaděči	1	
soukromá sféra	8	
Agrofert	1	Demografie 1x
Bayern Mnichov	1	nenávist na Internetu 2x
české firmy	1	pomoc uprchlíkům 3x
Facebook	2	úmrť na cestě 1x
		uprchlíci na českém území 1x

firmy vyrábějící obytné moduly	1	
MOV	1	
Real Madrid	1	
stát	23	boj proti tzv. Islámskému státu 2x
"Západ"	1	kvóty 1x
Argentina	1	migrace EU 1x
Austrálie	2	migrace Evropou 2x
muslimské země	1	migrační krize jako téma 1x
světové velmoci	1	návrat uprchlíků 1x
Turecko	12	nebezpečí tzv. Islámského státu 1x
USA	3	pomoc uprchlíkům 2x
výchozí země	2	převaděčství 3x
		přijetí uprchlíků 1x
		situace v Řecku 1x
		situace ve výchozích zemích 1x
		terorismus 1x
		úmrť na cestě 3x
		vojenský zásah 2x
stát Afrika	6	hledání řešení 1x
Afrika	2	kvóty 1x
Egypt	1	migrace EU 1x
Lybie	1	migrace Evropou 2x
Severní Afrika	2	úmrť na cestě 1x
stát Asie	29	boj proti tzv. Islámskému státu 2x
Afghánistán	3	hledání řešení 1x
Blízký Východ	4	migrace Evropou 7x
Irák	8	migrační krize jako téma 2x
Írán	1	návrat uprchlíků 1x
Izrael	2	nebezpečí tzv. Islámského státu 2x
Kambodža	1	pomoc uprchlíkům 3x
Sýrie	10	postoj české politiky 2x
		situace ve výchozích zemích 3x
		terorismus 1x
		uprchlíci na českém území 1x
		vojenský zásah 4x
stát EU	252	boj proti tzv. Islámskému státu 2x
Belgie	1	hledání řešení 2x
Britové	1	kvóty 28x
Bulharsko	2	migrace EU 11x
ČR	42	migrace Evropou 101x
Dánsko	1	migrační krize jako téma 5x
Estonsko	1	nebezpečí tzv. Islámského státu 1x
EU	7	nenávisť na Internetu 2x
Francie	1	pašeráctví 4x
Holandsko	1	pomoc uprchlíkům 2x
Itálie	7	postoj české politiky 2x
Lucembursko	2	převaděčství 5x
Maďarsko	60	přijetí uprchlíků 1x
		situace v Maďarsku 14x

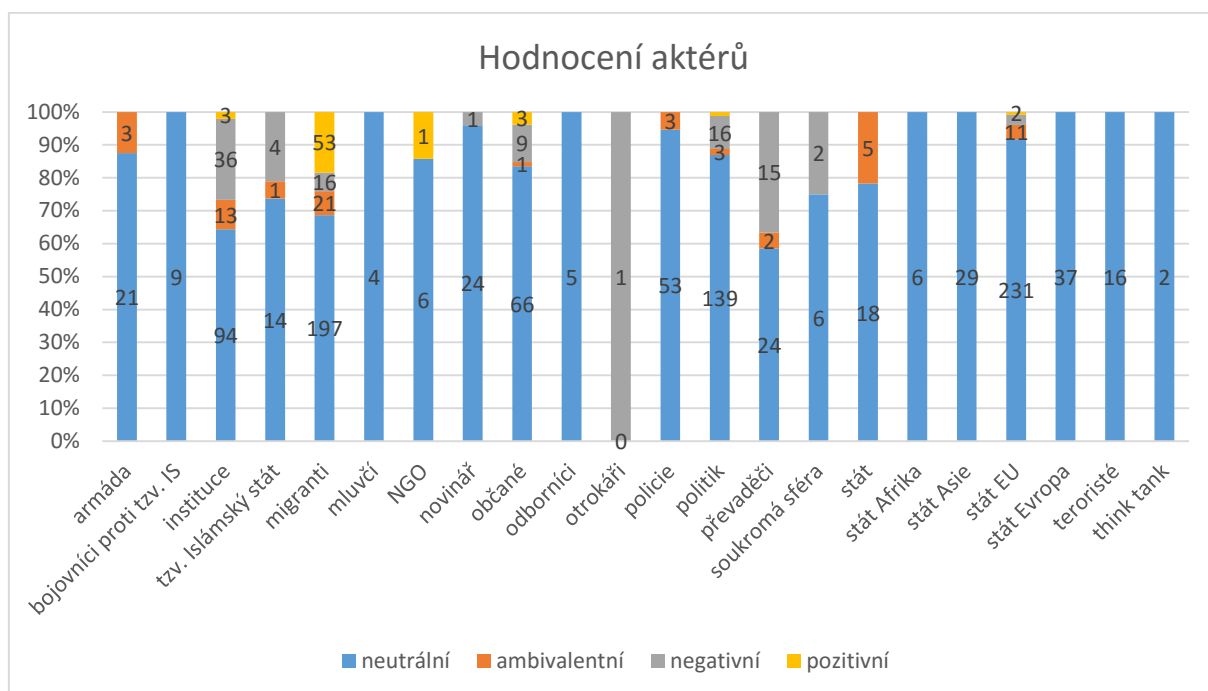
Německo	42	situace v Německu 13x situace v Řecku 1x situace ve východních zemích 1x stavba plotu 12x terorismus 2x úmrťi na cestě 9x uprchlíci na českém území 19x vlaky z Maďarska 6x zahraničí 1x zpráva OSN 8x
Nizozemsko	2	
Polsko	6	
Rakousko	26	
Řecko	18	
Slovensko	17	
státy na hranici Schengenu	1	
Střední Evropa	1	
Švédsko	1	
V4	3	
Velká Británie	4	
západní Evropa	4	
země EU	1	
stát Evropa	37	
Balkán	5	
Evropa	8	
Makedonie	6	
Skandinávie	1	
Srbsko	15	
Ukrajina	2	
teroristé	16	boj proti tzv. Islámskému státu 3x nebezpečí tzv. Islámského státu 6x terorismus 7x
bojovníci z Evropy	1	
bojovník z tzv. Islámského státu	1	
Češi	1	
islamisté	2	
marocký útočník	4	
teroristé	6	
zahraniční teroristické organizace	1	
tzv. Islámský stát	21	boj proti tzv. Islámskému státu 6x migrace Evropou 1x migrační krize jako téma 1x návrat uprchlíků 1x nebezpečí tzv. Islámského státu 4x ničení památek 3x postoj české politiky 1x situace ve východních zemích 1x vojenský zásah 2x
armáda tzv. Islámského státu	1	
bojovník z tzv. Islámského státu	2	
tzv. Islámský stát	18	
think tank	2	migrace Evropou 1x
Hokovský Radko	2	

Aktéři vystupující v jednotlivých příspěvcích tvoří široké spektrum, zastupující jak uprchlíky, veřejnost, politiky, sporadicky i odborníky, hojně instituce, ozbrojené složky, ale i jednotlivé státy. Ve všech případech, snad s výjimkou referování o „teroristech,“ či „převaděčích,“ u nichž častěji než v jiných případech objevovalo i negativní hodnocení, se aktéři vyskytovali v ambivalentním kontextu, málokterý z příspěvků s tematikou uprchlické krize nebyl ze své povahy ambivalentní.

Témata jsou mezi jednotlivými aktéry rozložena nepřekvapivě – zatímco některé kategorie aktérů jsou natolik obecné, že se vyskytují téměř ve všech tématech (politici představitelé, občané, migranti), někteří aktéři jsou více spjati s určitým tématem. Velmi výrazně se tato provázanost projevuje např. u kategorie „převaděčů,“ „bojovníků proti tzv. Islámskému státu“ a „tzv. Islámského státu jako takového.“

aktér obecně	neutrální	ambivalentní	negativní	pozitivní	celkem
armáda	21	3	0	0	24
bojovníci proti tzv. IS	9	0	0	0	9
instituce	94	13	36	3	146
tzv. Islámský stát	14	1	4	0	19
uprchlíci	197	21	16	53	287
mluvčí	4	0	0	0	4
NGO	6	0	0	1	7
novinář	24	0	1	0	25
občané	66	1	9	3	79
odborníci	5	0	0	0	5
otrokáři	0	0	1	0	1
policie	53	3	0	0	56
politik	139	3	16	2	160
převaděči	24	2	15	0	41
soukromá sféra	6	0	2	0	8
stát	18	5	0	0	23
stát Afrika	6	0	0	0	6
stát Asie	29	0	0	0	29
stát EU	231	11	8	2	252
stát Evropa	37	0	0	0	37
teroristé	16	0	0	0	16
think tank	2	0	0	0	2

U jednotlivých aktérů jsme zaznamenávali i hodnocení, přičemž z níže uvedeného grafu je snad jasněji než z přehledové tabulky zřetelné, že u většiny aktérů jednoznačně převažovalo neutrální hodnocení, či přesněji řečeno hodnocení žádné. Jediným extrémním případem byla osamocená zmínka o otrokářích, vycházející z příspěvku navazující agendy o otrockých podmínkách na italských vinicích. V této zmínce byli otrokáři implicitně hodnoceni negativně, podobně jako převaděči v 15% případů. Nutno dodat, že autorem hodnocení většinou nebývala redakce – z celkového počtu 235 hodnocení aktérů byla jejich původcem redakce pouze v 7 případech, ve většině případů hodnotili aktéry ti, kteří sami byli aktéry příspěvků. V tom případě obvykle obsahoval příspěvek hodnocení aktérů vzájemné, aby byl zachován požadavek vyváženosti. Z jednoho příspěvku tak vyplynula sice dvě hodnocení (i více), ale jeho celková vyváženost zůstala zachována.

Z tohoto faktu plyne například poměrně pestré zastoupení hodnocení u kategorie „instituce,“ neboť do této kategorie se zařadily například kvóty na přerozdělování uprchlíků, které byly u jednoho příspěvku obvykle kódovány hned několikrát.²⁶ Ve většině případů totiž v příspěvcích zazněl výčet zemí nebo konkrétních politiků, kteří je podporují, nebo naopak odmítají, což vyvolalo inflaci hodnocení této kategorie.

Podobně v případě migrantů lze sledovat poměrně silné zastoupení pozitivního hodnocení (tímto způsobem jsme se v kódovací tabulce vypořádávali s informacemi typu „krajní pravice svolala demonstraci proti uprchlíkům“ (záporné hodnocení aktéra uprchlíci, původcem hodnocení aktér krajní pravice, obecnou kategorií občané). Jak je zřejmé, ve zpravodajství převažovaly výpovědi o aktérech, kteří uprchlíky nahlíželi spíše kladně nebo ambivalentně, nežli těch, kteří záporně. Toto vychýlení však nelze považovat za příznak nevyváženosti – jednalo se spíše o snahu vyvažovat celkový diskurs debaty o uprchlících, jak zazní podrobněji ještě v kapitole věnované označení uprchlíků.

Vzhledem k výše uvedenému nelze než shrnout, že i v případě hodnocení aktérů zůstala zachována vyváženost zpravodajství.

²⁶ Například v několika příspěvcích, které se zabývaly jednáním Visegrádské čtyřky, byly jako odpůrci kvót vyjmenovány všechny země spolku, tedy z jediného příspěvku se rekrutovaly čtyři negativně laděné výpovědi o instituci.

MLUVČÍ A ZDROJE ZPRAVODAJSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ

V celku zkoumaných zpravodajských příspěvků zaznělo celkem 124 odkazů na nepřímé zdroje a 62 přímých citací.

Nepřímé zdroje

Z rozložení nepřímých zdrojů je patrná jednoznačná převaha politických a novinářských mluvčích, následovaných na třetí pozici institucemi. Nelze však automaticky usuzovat na to, že by se jednalo o zásadní nevyváženost práce se zdroji – rozhlasové zpravodajství trpí zásadním časovým omezením, celou relaci redakce obvykle vměstnává, včetně zpráv o počasí a sportu, do sotva pěti minut, což logicky implikuje strohost jednotlivých příspěvků. Nutno rovněž dodat, že například spektrum citovaných politiků je poměrně pestré, nabízí i pohled ze zahraničí, především se jedná o představitele ze západní Evropy a zástupce Visegrádské čtyřky, což opětovně souvisí s tematickou agendou, která byla ve sledovaném období nastolena.

mluvčí/zdroj nepřímý	četnost	v souvislosti s tématem
advokátka	1	útok ve francouzském vlaku 1x
advokátka útočníka	1	
bývalý diplomat	1	boj proti tzv. Islámskému státu 1x
Pojar Tomáš	1	
Evropské hodnoty	2	použití armády 2x
Hokovský Radko	2	
instituce	14	migrace Evropou 6x nebezpečí tzv. Islámského státu 1x použití armády 1x přijetí uprchlíků 1x pomoc uprchlíkům 1x úmrtí na cestě 1x uprchlíci na českém území 1x terorismus 1x
ČD	1	
Kostov Grigori	1	
Martinů Oldřich	2	
NATO	2	
OSN	1	
papež František	1	
Prouza Tomáš	1	
rakouská policie	1	
řecká pobřežní stráž	1	
slovenská policie	1	
Tuhý Tomáš	1	
vojenské zpravodajství	1	
terorismus	1	
mluvčí	3	postoj českých politiků 1x migrace Evropou 2x
Ovčáček Jiří	1	
Štáhlavský Petr	2	
neuveдено	1	migrace Středozezemním mořem 1x
turecké zdroje	1	
neziskové organizace	1	uprchlíci na českém území 1x
Faltová Magda	1	
občané	1	migrace Evropou 1x
očitý svědek	1	
odborníci	1	migrace Evropou 2x

lékaři	1	
politik	72	
Abbott Tony	1	pomoc uprchlíkům 2x
Babiš Andrej	6	pašeráctví 2x
Bělobrádek Pavel	1	potírání převaděčství 3x
Cameron David	1	použití armády
de Maizière Thomas	1	situace v Německu
Dientsbier Jiří	1	vojenský zásah
Dominik Pavel	1	migrace Evropou 12x
Faymann Werner	1	boj proti tzv. Islámskému státu
Fico Robert	1	situace v Německu
Hamáček Jan	1	nebezpečí tzv. Islámského státu 2x
Hašek Michal	1	uprchlíci na českém území 9x
Chovanec Milan	11	situace v Maďarsku 3x
Kalenda Daniel	1	migrační krize jako téma
Kaliňák Robert	1	hledání řešení
Klaus Václav	2	postoj českých politiků 4x
Kopaczová Ewa	1	kvóty 8x
Langšnádková Helena	1	uzavírání hranic 1x
Maas Heiko	2	proti nenávisti 2x
Merkelová Angela	5	pomoc ve východních zemích 1x
Miklová-Leitnerová Johanna	1	přijetí uprchlíků 2x
Orbán Viktor	2	ochrana evropských hranic 1x
Rasmussen Lars Løkke	1	politika EU 2x
Sobotka Bohuslav	13	potřeba ukončit konflikty, které příčinou krize 1x
Stropnický Martin	1	situace ve východních zemích 1x
Szijjártó Péter	5	zpráva OSN 1x
Telička Pavel	1	stavba plotu 7x
Vondra Alexandr	1	ochrana hranic 1x
Zaorálek Lubomír	4	
Zeman Miloš	3	
útočník	1	útok ve francouzském vlaku 1x
útočník z francouzského vlaku	1	
žurnalistika	26	
ČT	1	uprchlíci na českém území 1x
agentura APA	1	migrace Evropou 7x
Bild	1	situace v Německu 2x
DPA	1	otrokářství 1x
iDNES	4	pomoc uprchlíkům 1x
Klicperová Lenka	2	přijetí uprchlíků 1x
Kutilová Markéta	4	postoj českých politiků 2x
Lidové noviny	1	převaděčství 1x
média	3	boj proti tzv. Islámskému státu 1x
MF Dnes	2	návrat uprchlíků 1x
novináři	1	situace v Řecku 1x
		migrace Středozemní moře 1x
		útok ve francouzském vlaku 1x

Nový čas	2	převaděčství 1x šíření nenávisti na Internetu 1x demografie 1x úmrťi na cestě 1x
Reuters	1	
světové agentury	1	
The Times of Israel	1	

Rovněž rozložení politických stran v nepřímých citacích nelze mechanicky posuzovat např. podle rozložení sil v Parlamentu – redakce, stejně jako v případech předchozích analýz, čerpala především z oficiálních prohlášení nejvyšších míst, nejsilnější zastoupení tedy nepřekvapivě měli členové vlády.

politici nepřímě citovaní mluvčí	četnost
ANO	7
Babiš Andrej	6
Stropnický Martin	1
ČSSD	30
Dientsbier Jiří	1
Hamáček Jan	1
Hašek Michal	1
Chovanec Milan	10
Sobotka Bohuslav	13
Zaorálek Lubomír	4
KDU-ČSL	2
Bělobrádek Pavel	1
Kalenda Daniel	1
TOP 09	1
Langšnádková Helena	1
za ANO	1
Telička Pavel	1

Přímé zdroje

Zcela obdobně jako u nepřímě citovaných zdrojů vyšla situace i u zdrojů přímých – tedy u úryvků ze záznamu prohlášení a tvrzení různých osob, které zazněly přímo v jednotlivých zpravodajských relacích a příspěvcích. Bezmála 60% přímých zdrojů byli opět političtí představitelé, z nichž z pochopitelných důvodů, s výjimkou Pétera Szijjártó, zmizeli zahraniční zástupci. Druhou nejzastoupenější skupinou byli opět žurnalisté, ve všech případech se jednalo o ukázky z pořadu Kauza dne. Zástupci mluvčích a institucí (dokonce s dvěma zahraničními reprezentanty) potom dohromady nastřádali rovněž jedenáct vstupů.

Tematické rozložení odpovídá jak rozložení u aktérů, tak nepřímých zdrojů, což logicky plyne již ze zmiňované agendy.

mluvčí/zdroj přímý	četnost	v souvislosti s tématem
bývalý diplomat	1	boj proti tzv. Islámskému státu 1x
Pojar Tomáš	1	
Evropské hodnoty	2	použití armády 2x
Hokovský Radko	2	

instituce	5	kamion s mrtvými uprchlíky 2x migrace Evropou 2x nebezpečí tzv. Islámského státu 1x
Ábel Lubomír	1	
Doskozil Hans Peter	1	
Martinů Oldřich	2	
Prouza Tomáš	1	
mluvčí	6	kamion s mrtvými uprchlíky 1x postoj českých politiků 1x migrace Evropou 2x Terorismus 1x
Hanzelka Karel	2	
Ovčáček Jiří	1	
Rendlová Kateřina	1	
Štáhlavský Petr	1	
Šubrt Jan	1	
neziskové organizace	1	uprchlíci na českém území 1x
Faltová Magda	1	
politik	36	ochrana evropských hranic 3x použití armády 5x situace v Německu 1x nebezpečí tzv. Islámského státu 1x migrační krize jako téma 2x hledání řešení 1x kvóty 5x potírání převaděčů 1x uprchlíci na českém území 5x postoj českých politiků 2x uzavírání hranic 1x politika EU 1x začlenění západního Balkánu do EU 1x zpráva OSN 1x stavba plotu 2x migrace Evropou 1x
Babiš Andrej	4	
Bělobrádek Pavel	3	
Dientsbier Jiří	1	
Faymann Werner	1	
Hamáček Jan	1	
Chovanec Milan	6	
Kaliňák Robert	1	
Klaus Václav	2	
Langšnádková Helena	1	
Sobotka Bohuslav	11	
Szijjártó Péter	2	
Telička Pavel	1	
Vondra Alexandr	1	
Zeman Miloš	1	
žurnalistika	11	převaděčství 4x postoj českých politiků boj proti tzv. Islámskému státu návrat uprchlíků situace v Sýrii 1x migrace Evropou nebezpečí tzv. Islámského státu 1x
Hejma Alan	1	
Klicperová Lenka	2	
Kutilová Markéta	6	
Plesl Jaroslav	2	

I v případě přímo citovaných politiků vyplývá rozložení jejich promluv z redakčních omezení, nepřekvapivě je nejčastějším mluvčím premiér Bohuslav Sobotka, následovaný Milanem Chovancem – oba politici jsou, s výjimkou hostů Kauzy dne Oldřicha Martinů a Markéty Kutilové, která se ještě navíc hlásila i telefonicky ze Sýrie, jedinými mluvčími, stopáž jejich vstupů ve sledovaném období přesáhla celkem jednu minutu.

politictí přímo citovaní mluvčí	četnost
ČSSD	19
Dientsbier Jiří	1
Hamáček Jan	1

Chovanec Milan	6
Sobotka Bohuslav	11
KDU-ČSL	3
Bělobrádek Pavel	3
TOP 09	1
Langšnádková Helena	1
za ANO	1
Telička Pavel	1

mluvčí/ zdroj přímý	stopáž celkem
Agrofert	
Hanzelka Karel	0:00:23
ANO	
Babiš Andrej	0:00:42
BIS	
Šubrt Jan	0:00:17
bývalý diplomat	
Pojar Tomáš	0:00:18
Cizinecká policie	
Rendlová Kateřina	0:00:12
ČD	
Štáhlavský Petr	0:00:18
ČSSD	
Dientsbier Jiří	0:00:27
Hamáček Jan	0:00:14
Chovanec Milan	0:01:11
Sobotka Bohuslav	0:01:18
Europol	
Martinů Oldřich	0:01:00
exprezident	
Klaus Václav	0:00:17
KDU-ČSL	
Bělobrádek Pavel	0:00:22
Maďarsko	
Szijjártó Péter	0:00:30
ODS	
Vondra Alexandr	0:00:16
policie	
Ábel Ľubomír	0:00:08
Doskozil Hans Peter	0:00:12
prezident	
Zeman Miloš	0:00:16
Ovčáček Jiří	0:00:09
Rakousko	

Faymann Werner	0:00:08
Sdružení pro integraci a migraci	
Faltová Magda	0:00:17
Slovensko	
Kaliňák Robert	0:00:13
státní tajemník	
Prouza Tomáš	0:00:15
think tank	
Hokovský Radko	0:00:15
TOP 09	
Langšnádková Helena	0:00:15
za ANO	
Telička Pavel	0:00:16
žurnalisté	
Hejma Alan	0:00:48
Klicperová Lenka	0:00:32
Kutilová Markéta	0:01:31
Plesl Jaroslav	0:00:09

Z hlediska přímých i nepřímých mluvčích a zdrojů nedošlo ve vymezeném materiálu k žádnému prohrášení proti zákonu č. 231/2001 Sb. Získávání informací a jejich zdrojování probíhalo způsobem obvyklým v rozhlasovém vysílání programů, které se přímo nespécializují na zpravodajství a publicistiku.

OZNAČENÍ UPRCHLÍKŮ

Analýza se snažila zachytit i konkrétní výrazy, které redakce používala ve sledovaných pořadech pro označení uprchlíků. Samotná volba termínu je v těchto choulostivých případech významunosa, neboť jednotlivá slova s sebou v některých případech nesou určité emocionální zabarvení, či konkrétní asociace.

Tato část analýzy doplňuje oddíl věnovaný aktérům, který do jisté míry rovněž postihuje konkrétní označení uprchlíků. Jako označení uprchlíků jsme považovali pouze ta slova, resp. sousloví, která popisovala reálné lidi, byť obvykle zahrnuté do odosobněného plurálu.

Jak ukazuje i přiložená tabulka, RÁDIO IMPULS se s pojmenováváním uprchlíků vypořádalo uspokojivě, ze samotných textů je pak zřetelné, že zastoupení jednotlivých slov výrazným způsobem utvářela obvyklá žurnalistická stylistika, která se systematicky snaží vyhýbat opakování téhož slova ve zprávě. Ve většině zpráv, v nichž hráli uprchlíci hlavní úlohu, a tedy byli častěji zmiňováni, se tak vystřídalo hned několik různých označení.

Označení uprchlíků	Četnost
uprchlíci	120
běženci	56
migranti	51
imigranti	12
Syřané	12
žadatelé o azyl	7
nelegální migranti	5
cizinci	2
utečenci	2
Afghánec	1
cizinci, kteří v Česku získají azyl	1
klienti	1
lidé, kteří nelegálně překročí hranice	1
nelegální běženci	1
nešťastníci	1

Zcela zvláštním případem, který ovšem přímá označení uprchlíků nezachycují, jsou vazby používané v obecnějším kontextu, často ve zprávách, které se tématu věnovaly sice plně, ale v nichž nedošlo k zmínce uprchlíků coby lidí. Jedná se především o sousloví jako migrantská, imigrantská, migrační, uprchlická krize; uprchlická, migrační, utečenecká vlna či proud atd. Tato sousloví, byť je naše kategorie nepostihla, jsou implicitně rovněž zabarvená, mohou evokovat určité ohrožení, nekontrolovanost, tušení obtíží atd. V obou případech se jedná o klišé, či floskule, v redakcích zjevně používané spíše automaticky, bez rozmyslu. Spíše než o konkrétní slova a vazby, která jsou navíc mnohdy, jako v případě slova „krize,“ kontextově opodstatněná, jde z hlediska zákona především o celkové vyznění zpráv.

Jak zaznělo již v souvislosti s otázkou nastolování agendy, příspěvky týkající se migrace Evropou, často používají konkrétní číselné údaje o přicházejících uprchlících. Tyto zdánlivě faktické a neutrálně formulované výroky však mohou vyvolávat obdobné pocity jako ony zprávy o „přilivu, vlně“ uprchlíků, kteří se „valí“ na Evropu. Příkladem budiž například názvy tří příspěvků popisujících příchod migrace do střední Evropy: „Německý Mnichov zaplavily tisíce migrantů,“²⁷ „Do Rakouska dorazilo z Maďarska dalších 2000 běženců,“²⁸ či „Německo během víkendu čeká příchod až 40 000 běženců.“²⁹

V jiných případech se sice rovněž jedná o ohromná čísla, ale jejich podání onen dojem, alespoň primárně, nevzbuzuje.³⁰

Navzdory této jemné, ale přesto zřetelné tendenci popisovat uprchlíky jako anonymní masu valící se nezadržitelně na Evropu, není tato tendence natolik zřetelná, že by bylo možno ji považovat za porušení zákona. Z hlediska dlouhodobé analýzy lze pozorovat, že tuto linku vyvažují, byť poněkud méně působivé, příspěvky týkající se například vstřícného přijetí uprchlíků Evropany, příležitostně i záchvěvy

²⁷ Odvysíláno 6. 9. 2015 od 17:00 hod.

²⁸ Z relace 10. 9. 2015 od 17:00 hod.

²⁹ Zaznělo 12. 9. 2015 od 7:00 hod.

³⁰ „Šéf EK navrhl zemím EU přerozdělení 160 000 uprchlíků“ ze dne 9. 9. 2015 od 12:00 hod., v příspěvku mj. zaznělo, že jen letos do Evropské unie dorazilo asi 800 000 lidí.

lidského přístupu k problematice a tematizování humanitárního rozměru krize. Uvážíme-li tedy míru oné tendence a místy neobratnou snahu o vyvážení, jen těžko by bylo lze obhájit, že zpravodajské příspěvky v daném období mohly utvrzovat stereotypní prostředky, tedy že by bylo došlo k porušení § 32 odst. 1 písm. i) zákona č. 231/2001 Sb.

RÁMOVÁNÍ ZPRAVODAJSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ

Vzhledem k tomu, že jsme rámce kódovali pouze pro příspěvek, nikoli pro každou výpověď, zachycují pouze hlavní linku zpravodajského příspěvku i přesto, že tento mohl obsahovat i výpovědi rámované poněkud odlišně. Příkladem budiž například příspěvek „Do Maďarska dorazil rekordní počet uprchlíků,³¹ který spravedlivě osciloval mezi rámci „potřeba chránit hranice“ a „přiliv.“

Rámce a obecná témata, k nimž se vázaly	Četnost
kladná i záporná reakce Evropanů	9
česká politika a migrace	1
migrace Evropou	1
migrační krize jako taková	2
reakce Evropanů	5
kriminální aspekty	12
EU politika	1
migrace Evropou	1
migrace Středozevní moře	2
převaděčství	7
přijetí uprchlíků	1
možné důsledky migrace - negativní	6
hrozba terorismu	2
migrace Evropou	1
zahraničí	3
možné důsledky migrace - pozitivní	2
demografie	1
migrace Evropou	1
navazující agenda	4
domácí	1
otrokářství	1
zahraničí	2
nepřátelský či odtažitý přístup	14
česká politika a migrace	1
migrace Evropou	6
přijetí uprchlíků	4
rasová diskriminace	1
reakce Evropanů	2
ohrožení, hrozba	5
hrozba terorismu	1

³¹ Odvysílaný 26. 8. 2015 od 2:00 hod.

tzv. Islámský stát	1
migrace Evropou	1
migrační krize jako taková	1
zahraničí	1
podmínky v uprchlických zařízeních	8
migrace Evropou	8
politické aspekty krize	23
EU politika	12
migrace Evropou	9
migrační krize jako taková	1
zahraničí	1
porozumění, lidský rozměr, pomoc	17
migrace Evropou	6
migrační krize jako taková	2
návrat uprchlíků	1
přijetí uprchlíků	8
potřeba chránit hranice, potřeba ochrany	18
migrace Evropou	6
situace na hranicích	13
přiliv uprchlíků	27
migrace Evropou	27
tragédie	10
migrace Evropou	7
migrace Středozevní moře	3
výchozí země	13
česká politika a migrace	1
EU politika	1
tzv. Islámský stát	9
situace na hranicích	1
zahraničí	1

Ačkoli z tabulky vyplývá převaha rámců neutěšeněji laděných, tedy těch, které popisují „přiliv“ uprchlíků,“ tematizují potřebu ochrany hranic, či zabývají se nepřátelským nebo odtažitým přístupem k uprchlíkům, automaticky tuto tendenci nelze chápat jako příznak nevyváženosti. Například rámec „nepřátelský a odtažitý přístup“ zahrnoval vesměs zpravodajské příspěvky o rozličných excesech extrémních skupin společnosti, či petici Václava Klause,³² ale stejnou měrou také příspěvky, které jsou založeny právě na kritice či postihu rasismu, šíření nenávisti na Internetu atd.³³ V tomto ohledu tak podává relevantnější a úplnější obraz vztahu k uprchlíkům kategorie aktérů, neboť zachycuje původce hodnocení. Příkladem může být opět kauza z KDU-ČSL vyloučeného Daniela Kalendy, jehož zcela nevhodné vyjádření na Internetu bylo kritizováno napříč politickým spektrem i médií.³⁴ Příspěvky referující o nepřátelském nebo odtažitém přístupu k uprchlíkům tak nemusí nutně vrhat, a ve většině

³² Václav Klaus zkritizoval vládu a inicioval novou petici proti imigraci, 5. 9. 2015 od 20:00.

³³ Německo se ozvalo proti šíření nenávisti proti uprchlíkům na Internetu – 28. 8. 2015 od 1:00; OSN Čechy kritizuje za vylučování Romů – 29. 8. 2015 od 1:00.

³⁴ Vedení lidovců vyloučilo ze strany Daniela Kalendu, 2. 9. 2015 od 2:00 hod.

případů ani nevrhají, na uprchlíky špatné světlo, naopak se migrantů svým způsobem, ovšem bez jakéhokoli hodnocení, zastávají. Podobně ambivalentní kategorií jsou potom „kriminální aspekty“ krize, které se týkají především organizovaného převaděčství, tedy kriminality sice s uprchlictvím spjaté, ale ne kriminality uprchlíků,³⁵ jak by se snad z názvu příspěvku mohlo zdát.

Rovněž stojí za zmínku, že počet příspěvků popisující nepřátelský či odtažitý přístup zhruba odpovídá počtu těch, které naopak zachycovaly porozumění, lidský rozměr, pomoc některého z aktérů.

Výrazné zastoupení měly také příspěvky rámované především politickým rozměrem problému. Velmi častým tématem byly například kvóty na přerozdělování uprchlíků, ale i jiné unijní záležitosti, někdy i spory mezi sousedními zeměmi související s pohybem uprchlíků přes hranice. Do této kategorie se také řadily debaty o politickém řešení krize, případně čtyři příspěvky o tom, že Česká republika je, podle různých zdrojů, v migraci pouze transitní zemí.

Kategorie „kladná i záporná reakce Evropanů“ zahrnovala pouze ty příspěvky, kde došly zmínky skutečně oba typy reakcí, rámec tragédie se pak týkal vždy tragédie ve vztahu k uprchlíkům – tímto rámcem byly zaštitěny příspěvky o utonutí na Středozemním moři i nálezu kamionu s mrtvými uprchlíky.

Ani fakt, že ve zpravodajství převažovaly možné negativní důsledky migrace nad pozitivními, neimplikuje porušení zákona, uvážíme-li navíc, že tři z negativně laděných příspěvků se vztahovaly k navazující agendě, tedy útoku ve francouzském rychlovlaku, v níž uprchlictví jako téma nebylo vůbec zmíněno.

I příspěvky, které byly rámovány „ohrožením, hrozbou“ ve většině případů obsahovaly patřičné ujasnění, aby nedocházelo k šíření strachu – kromě dvou příspěvků vztahujících se k velmi střídlivému rozhovoru s Oldřichem Martinů, byla do této kategorie zařazena i zpráva, která se sice týkala otázky ohrožení, ale naopak měla případné obavy posluchačů uklidnit.³⁶

Do rámce „výchozí země“ patří jak zprávy o životních podmínkách převážně v Sýrii, tak informace o vojenských operacích různých států, včetně ČR, proti tzv. Islámskému státu, v Afghánistánu atd.

Rámce dále zahrnovaly problematiku uprchlických zařízení (ve všech případech na území České republiky) a vstřícný, resp. lidský přístup k uprchlíkům a snahu jim pomoci. Tyto kategorie rámců se do značné míry kryly s obecnými i konkrétními tématy.

Způsob, jakým ve sledovaném období redakce rámovala zpravodajské příspěvky s uprchlickou tematikou, tedy neporušil zákonná ustanovení, která na zpravodajství klade zákon č. 231/2001 Sb.

SHRNUTÍ

Sledované zpravodajské relace, tedy šest relací denně v období od 24. 8. do 13. 9. 2015 pokrývaly celé spektrum témat souvisejících s uprchlickou krizí, již se z celkového počtu věnovala čtvrtina zpravodajských příspěvků. Tematická pestrost zajistila vyváženost nahlížení na problematiku – v příspěvcích tak vystupovali aktéři stavící se k uprchlíkům, resp. migraci jako takové vstřícně i odmítavě, aniž by ovšem ve vysílání zazněly jakékoli náznaky podněcování k nenávisti, nebo neredigovaných projevů stereotypizace.

³⁵ Jedinou výjimku tvoří, a jedná se o zařazení rámce sporné, zpráva Na řeckém ostrově Lesbos se bouří uprchlíci odvysílaná 8. 9. 2015 od 7:00 hod.

³⁶ Teroristické hrozby se nám vyhýbají, 4. 9. 2015 od 20:00 hod.

Rovněž z hlediska mluvčích, přímo i nepřímo citovaných, odvysílaný obsah nevykazoval žádné zásadní výkyvy, byť jejich pestrost byla z časových důvodů poněkud omezenější, než tomu bylo v případě aktérů a témat.

Tendence k vyobrazování uprchlíků jako nerozlišitelné masy zahlcující Evropu byla sice v některých příspěvcích patrná, ale budila dojem spíše nerefektovaného redakčního zpracování informací a v celku vysílání ji naopak vyvažovaly příspěvky popisující například nezištnou humanitární pomoc, demonstrace, jimiž Evropané vyjadřovali podporu přicházejícím uprchlíkům atd.

Rovněž potenciálně nejproblematictější aspekt, totiž rámování příspěvků s uprchlickou tematikou, nevykazoval tak vychýlené rysy, aby jej bylo lze označit za prohřešení proti zákonu č. 231/2001 Sb.

PUBLICISTIKA RÁDIA IMPULS

Publicistiku na programu zastupuje pořad Kauza dne, vysílaný každý všední den kromě pátku po zprávách od 18:00 hodin.

Kauza dne	host	identifikace	moderátor	téma migrace
1.9.2015	Kateřina Valachová	za ČSSD	Zuzana Černá	NE
2.9.2015	Andrej Babiš	ANO	Alan Hejma	NE
3.9.2015	Oldřich Martinů	Europol	Jaroslav Plesl	ANO
7.9.2015	Lenka Klicperová a Markéta Kutilová	cestovatelky	Alan Hejma	ANO
8.9.2015	Jan Mládek	ČSSD	Alan Hejma	NE
9.9.2015	Jaroslav Kmenta	novinář	Zuzana Černá	NE
10.9.2015	Jiří Dienstbier	ČSSD	Jaroslav Plesl	ANO

Jak je zřejmé z uvedené tabulky, ve sledovaném období sice na RÁDIU IMPULS zaznělo celkem sedm Kauz dne, pouze ve třech z nich však uprchlická krize došla zmínky. Všechny tři tyto pořady se jí zato věnovaly zevrubně, každý z jiného úhlu – v prvním rozhovoru se zástupcem ředitele Europolu člo především o bezpečnostní otázky, o situace v Evropě, v druhém dílu s novinářkami a cestovatelkami Lenkou Klicperovou a Markétou Kutilovou pak o situaci ve výchozích zemích – konkrétně v Sýrii, v rozhovoru s ministrem pro lidská práva Jiřím Dienstbierem potom o právních aspektech, které se týkají jak příchodu uprchlíků a jejich případného přijetí, tak eventuálního vyvolávání nenávisti ze strany Evropanů.

KAUZA DNE ZE DNE 3. 9. 2015: hostem Oldřich Martinů (zástupce ředitele Europolu a bývalý policejní prezident)

Jaroslav Plesl, šéfredaktor MF DNES, zahájil rozhovor poměrně zhurta – dotazem, zda by host byl ochoten u sebe doma ubytovat uprchlickou rodinu. Oldřich Martinů ve své odpovědi zmínil rozpolcenost problematiky mezi otázky bezpečnostní a humanitární, přičemž uvedl, že v určeném případě by asi zareagoval s lidskou účastí, byť coby bezpečnostní expert ví, jaká se v takových situacích skrývají bezpečnostní úskalí.

Po tomto rádoby neformálním entrée moderátor začal klást faktické otázky relevantní k hostově specializaci. Oldřich Martinů tak vysvětlil, v čem spočívá úloha Europolu v uprchlické krizi – jak se zaměřuje především na pašeráky lidí, což je ovšem mimo Evropskou unii velmi komplikované. Převaděčů, do doby rozhovoru vyšetřovaných nebo jinak Evropelem podchycených, bylo v době

rozhovoru 30 000. Na otázku, zda se jedná o organizované skupiny, nebo i o amatéry, „kteří využívají příležitost“ Oldřich Martinů popsal pestrou skladbu převaděčů, mezi nimiž se vyskytují jak amatéři, tak vysoce organizované skupiny, působící navenek jako „struktury běžného byznysu,“ například cestovní kanceláře nebo headhuntingové firmy.

V této části rozhovoru Jaroslav Plesl opětovně hosta představil a zmínil, že tento do Prahy přijel na pozvání think tanku Evropské hodnoty.

Po odpovědi na otázku, zda lze vůbec pašování takového měřítka zastavit (dle Oldřicha Martinů ne do té doby, dokud se „nevyřeší“ situace ve výchozích zemích), přešel moderátor k palčivému tématu bezpečnostních rizik migrace. Byť by věc bylo možné formulovat opatrněji, otázka, odpověď na ni i následující probírání této problematiky zachovávalo požadavky kladené zákonem na publicistiku. Podle Oldřicha Martinů nejsou žádné důkazy pro to, že by mezi uprchlíky mohli být tzv. „zahraniční bojovníci“ a byť rizika nelze vyloučit, není je ani jak dokázat, ačkoli v dlouhodobém horizontu by mohlo jít o bezpečnostní riziko. I v těchto odpovědích se Oldřich Martinů ostříhal stereotypních prohlášení a jednoduchých závěrů, naopak téměř ve všech svých odpovědích moderátorovi oponoval, že věc je složitější a je nutné ji nahlížet komplexně. Například tímto způsobem popsal způsob kooperace mezi jednotlivými státy Evropské unie a společný postup Europolu.

Na závěr Jaroslav Plesl položil opět osobní otázku, totiž zda má sám Oldřich Martinů z dané situace obavy. Host tyto obavy přiznal a opětovně zmínil nevypočitatelnost a těžkou vystopovatelnost tzv. zahraničních bojovníků, tedy občanů Evropské unie, kteří se vrátí z válečných oblastí do Evropy s teroristickými cíli. Ani tato odpověď však nijak neporušila zákonná ustanovení, Oldřich Martinů se snažil i k osobnímu dotazu poskytnout relevantní kontext a vyhnout se zjednodušení.

V celku rozhovoru tak nedošlo k porušení zákona, a to především díky obezřelým formulacím hostových odpovědí i na poněkud senzačně podané otázky.

[KAUZA DNE ZE DNE 7. 9. 2015: hostem Lenka Klicperová a Markéta Kutilová \(novinářky, které se předchozího dne vrátily ze Sýrie\)](#)

Toto vydání pořadu, který uváděl moderátor RÁDIA IMPULS Alan Hejma, bylo netypické dvěma hosty ve studiu – novinářkami, které se vrátily z válečné zóny v Sýrii a jejichž stručné vstupy přímo z místa zazněly v několika zpravodajských relacích předchozích dnů.

Novinářky vyprávěly o okolnostech své cesty, včetně některých technických detailů. Po tomto úvodu se moderátor zeptal na téma, „které teďko hýbe Evropou“ – tedy na uprchlickou krizi, konkrétně na to, jak vypadá situace právě ve výchozích zemích. Novinářky popsaly těžké a nebezpečné podmínky pro život na území, které ovládli syrští Kurdové, nastínily i konkrétní problémy, s nimiž se místní potýkají, a které je vedou k rozhodnutí zemi opustit. Lenka Klicperová však zmínila i příklad města Kobani, jehož obyvatelům se je podařilo uchránit a setrvávají v něm věříce, že se je podaří opětovně vybudovat.

Z rozhovoru je zřejmé, že odpovědi novinářek se opírají o zkušenost s kurdskými Syřany, tedy o poněkud specifickou skupinu obyvatel.

Markéta Kutilová zdůraznila, že Evropa není primárním uprchlickým cílem – Syřané se spíše uchylují do sousedních zemí a do oblastí, které se vymanily tzv. Islámskému státu, se vrací. Popsala rovněž komplikovanou migraci na Blízkém východě, která pramení z působení nejrůznějších nepřátelených skupin, nikoli binárního boje všech proti tzv. Islámskému státu, jak se může jevit při pohledu z Evropy.

Na zpětně vydobytá území tak podle Markéty Kutilové přicházejí Arabové i z oblastí spravovaných Kurdy atd.

V další otázce Alan Hejma vlastně navázal na předchozí Kauzu dne s Olřichem Martinů, když se dotázal, zda je na místě znát, že by šlo o organizované přemísťování Syřanů do Evropy, doslova použil i příměr převaděčských organizací k cestovním kancelářím. Lenka Klicperová se vůči takovému tvrzení vymezila záporně, ačkoli vzápětí přiznala, že v oblasti působí „mafie,“ které pašerácké služby nabízejí. Markéta Kutilová uvedla, že na místě novinářky nepotkaly nikoho, kdo by se rozhodl pro cestu do Evropy, aniž by tam již neměl nějakého blízkého. Tamní úřady potom nemají vůbec žádný přehled o emigraci obyvatel, přičemž bránit ilegálnímu opuštění země je velmi těžké a úřady volí spíše cestu přesvědčování. Podle Markéty Kutilové např. rojavská armáda brání lidem v emigraci někdy i násilným způsobem, neboť odliv místních znamená snížení bojeschopnosti.

Na dotaz, zda se do Sýrie donesla informace o německém prohlášení, že je ochotno přijmout syrské uprchlíky, Lenka Klicperová odpověděla, kladně – podle novinářky se na místě lze příležitostně připojit k Internetu, byť rozhodně nelze hovořit o spolehlivém technickém zázemí.

Poslední otázka Alana Hejmy se týkala názoru novinářek na oficiální stanovisko České republiky, resp. české vlády, k uprchlické krizi. Markéta Kutilová i Lenka Klicperová jednoznačně prohlásily, že se za tento postoj stydí. Představitelé republiky, jakož i její občané by si měli podle novinářek uvědomit, že pomoc válečným uprchlíkům je otázkou lidskosti, byť je potřeba při praktickém řešení pečlivě „oddělovat zrna od plev a nepouštět také do Evropy každého a trošku to selektovat.“

Moderátorem volené otázky v některých případech vycházely z určitých stereotypních představ o migraci, jejich formulace byla však taková, aby umožnila právě tyto stereotypy, jakož i obvyklé argumenty odpůrců migrace zmírnit, či vyvrátit. Vedení rozhovoru, jakož i odpovědi obou zúčastněných novinářek tak měly spíše formu jakési osvěty, reflexe někoho, kdo viděl alespoň něco z toho, o čem se v Evropě hovoří sice velmi často bez zkušenosti a konkrétních podkladů, zato s emocemi.

Ani v tomto vydání pořadu Kauza dne tak nedošlo k porušení zákona č. 231/2001 Sb. – veškeré požadavky jím kladené na publicistické obsahy moderátor dodržel.

KAUZA DNE ZE DNE 10. 9. 2015: hostem Jiří Dienstbier (ministr pro lidská práva, ČSSD)

Třetí a poslední Kauza dne, v níž během sledovaného období došly zmínky uprchlíci, resp. otázky s nimi spojené, byl rozhovor s ministrem Jiřím Dienstbierem (ČSSD), který opět vedl šéfredaktor MF DNES Jaroslav Plesl.

Tento pořad uvedl poněkud provokativně následujícími slovy: „Máme uznat evropské kvóty na přijetí uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky, nebo se máme kvótám bránit? A kolik uprchlíků k nám vůbec chce?“ Ještě provokativněji, podobně jako v případě Oldřicha Martinů, potom položil první, dosti osobní otázku, totiž zda se Jiří Dienstbier, mající americké občanství, také cítí být imigrantem. Po poněkud několikerém vystřídání replik na toto téma položil Jaroslav Plesl otázku k věci, totiž jak se Jiří Dienstbier, coby člen Vlády, staví k zápornému postoji Vlády ČR k kvótám na přerozdělování uprchlíků. Odpověď Jiřího Dienstbiera se skládala de facto ze tří částí, i tento host se tedy snažil vyhnout každému náznaku zjednodušení, tak častému v debatách o uprchlické krizi: nejprve zdůraznil, že je, na základě podepsaných mezinárodních lidsko-právních smluv i evropských pravidel, Česká republika povinna přijmout každého, kdo splňuje podmínky pro udělení azylu nebo mezinárodní ochrany. Až po vykreslení tíživé situace uprchlíků mírně zpochybnil smysluplnost kvótového systému, a to hned ve dvou rovinách

– kromě časté otázky, jak v zemi udržet ty, kteří zde být nechtějí, také zmínil, že Česká republika by dokázala přijmout větší počet uprchlíků, než kolik stanovují kvóty.

Jaroslav Plesl se pozastavil nad tím, jak tedy uprchlíky, kteří v ČR zůstat nechtějí, v zemi udržet. Jiří Dienstbier svou odpověď poněkud rozvedl, zdůrazňuje nutnost lidského rozměru a pochopení a potřebu následné a důkladné integrace.

Jak avizovala i moderátorka před začátkem pořad uvádějící, dalším hlavním tématem byla problematika nenávistných komentářů na Internetu. Také tuto záležitost Jaroslav Plesl podal poněkud třeskutě – tedy otázkou, zda se bude v České republice za názory uveřejněné na sociálních sítích zavírat do vězení. Na to Jiří Dienstbier odpověděl, že dle zákona to možné je, a jal se citovat z trestního zákoníku konkrétní znění. Spolu s šéfredaktorem se pak Jiří Dienstbier pokusil definovat mez trestuhodnosti, tedy hranice toho, kde uveřejněním nějakého obsahu na Internetu dochází k porušení zákona.

Jaroslav Plesl následně zmínil videa z Maďarska, na nichž měli někteří uprchlíci gestikulací znázorňovat výhrušné podříznutí, k čemuž se Jiří Dienstbier vyjádřil opět velmi opatrně, snaže se nastínit možné okolnosti takové situace.

Závěrečný dotaz šéfredaktor opět formuloval spíše osobně, tedy zda se host sám obává nárůstu islámského terorismu. Podle Jiřího Dienstbiera to není v dané chvíli „ta nejpodstatnější hrozba.“ Větší riziko představují druhé a třetí generace, které se již v Evropě narodily a třeba mj. pod vlivem tzv. Islámského státu se radikalizovaly. Jiří Dienstbier několikrát během rozhovoru zmínil nutnost solidárního přístupu k situaci a svými odpověďmi se zřetelně snažil mírnit paniku.

Ani poslední z Kauz dne, v níž došla tematizace uprchlická krize, se nijak neprohřešila proti zákonu č. 231/2001 Sb.

SHRNUTÍ

Přistoupíme-li na rozdělení problematiky, které v prvním analyzovaném dílu zmínil zástupce Europolu Oldřich Martinů, tak Jaroslav Plesl svými Kauzami dne ve sledovaném období pokryl jak bezpečnostní aspekt, tak humanitární, který do jisté míry zastupoval právě Jiří Dienstbier.

Všechny tři výše popsané díly Kauzy dne se věnovaly uprchlické krizi v souladu s nároky, které na publicistiku klade zákon – obsah byl zřetelně oddělen od zpravodajství a svou povahou nepodněcoval k nenávisti, ani neutvrzoval stereotypní předsudky. Z hlediska způsobů získávání informací vynikala Kauza dne poměrně velkou pestrostí, uvážíme-li, že k tématu se vyjadřoval vysoce postavený zástupce evropské instituce, člen Vlády ČR a novinářky, které bezprostředně zakusily situaci v Sýrii. V rozhovorech tak došlo nejen na důsledky, ale i na příčiny uprchlictví, zaznělo i srovnání přístupu různých evropských států. Protipólem k novinářkám kritizujícím postoj českých politických představitelů bylo pozvání pro ministra Jiřího Dienstbiera, i kdyby ho však nebylo, rozhovory jednotlivě proběhly zcela v souladu se zákonem.

Při pohledu na tyto tři díly jako na celek lze shrnout, že každý z nich nahlížel uprchlickou krizi z jiného, pokaždé však relevantního, úhlu pohledu, hosté se snažili ve všech případech informace podat co možná nejkomplexněji a ani v projevu redaktorů nedošlo k žádnému porušení zákona.

ZÁVĚR

Na základě předložené analýzy tedy nelze než shrnout, že ve vytyčeném materiálu nedošlo k porušení zákona č. 231/2001 Sb.

Na omezeném prostoru pětiminutového zpravodajství i ve třech relevantních Kauzách dne byly zachovány zásady objektivit a vyváženosti (§31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb.),³⁷ posluchačům redakce předkládala přiměřeně široké a pestré spektrum názorů. Komentářová a zpravodajská část vysílání byly zřetelně odděleny.

Zpravodajské příspěvky týkající se uprchlické problematiky pokrývaly pestrou šíři témat s krizí související, informace tímto způsobem podané tak umožňovaly svobodné utvoření názoru. Rovněž v publicistice nabídla redakce ve sledovaném období více různých pohledů na věc.

Analýza neodhalila ani žádný prohřešek proti § 32 odst. 1 písm. c), totiž že by odvysílaný obsah podněcoval k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Provozovatel se ve sledovaném materiálu nedopustil ani utvrzování stereotypních předsudků (32 odst. 1 písm. i), tím méně pak propagace války nebo krutého jednání 32 odst. 1 písm. b) a bezdůvodného zobrazování utrpení (32 odst. 1 písm. f).

Zpravodajské relace od 1:00, 2:00, 7:00, 12:00, 17:00 a 20:00 hod. ve dnech od 24. 8. 2015 do 13. 9. 2015 a vydání pořadu Kauza dne ze dnů 3. 9. 2015, 7. 9. 2015 a 10. 9. 2015 byly tedy odvysílány v souladu se zákonem.

³⁷ Všechny následující odkazy na zákon se týkají zákona č. 231/2001 Sb.